

*Smerenie și libertate în rugăciunea Sfântului Efrem Sirul**

Am ales să vorbim despre smerenie și libertate pentru că *foarte multă lume vorbește despre smerenie, foarte multă lume vorbește despre libertate, dar foarte puțini înțelegem că acestea două sunt același lucru.*

Nu mi-am propus să fac neapărat o tâlcuire a rugăciunii Sfântului Efrem, dar mă voi folosi de ea în discuția noastră, pentru că este cea mai reprezentativă și cea mai cunoscută, nouă, creștinilor de azi. Chiar și celor care nu avem o cultură destul de bogată, în ceea ce privește scrierile Părinților despre smerenie, toți cunoaștem această rugăciune, pentru că ea se citește de-a lungul întregului Post Mare. Așa că, mă voi folosi de ea.

Am zis smerenie și libertate pentru că, în această stă toată viața noastră. Noi toți suntem chemați la libertate. Pentru omul contemporan, care este îndemnat și provocat la libertate de toate afișele pe care le vede, de emisiunile și de reclamele de la ra-

* *Cuvânt rostit de Părintele Savatie Baștovoi pe marginea rugăciunii Sfântului Efrem Sirul în sala de Cultură a Sindicatelor, în cadrul Serilor duhovnicești, Alba Iulia, 2004.*

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

SAVATIE, ieromonah

Puterea duhovnicească a deznădejzii/

Ieromonah Savatie Baștovoi - Alba Iulia:

Reîntregirea, 2005

Bibliogr.

ISBN 973-8252-72-5

dio sau de la televizor, smerenia este un lucru respingător, este un lucru care îl împiedică să fie liber, sau cel puțin îi amintește că el nu face ceea ce trebuie.

Și totuși, noi creștinii suntem chemați la libertate. Tot ce vedem pe stradă, tot ceea ce auzim este o parodie a adevăratei chemări și a adevăratei libertăți.

Noi suntem chemați la libertate și suntem chemați la smerenie. Apostolul Ioan spune: „Cunoașteți adevărul și adevărul vă va face liberi”¹. Hristos spune: „Învățați de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima și veți afla odihnă sufletelor voastre”.² Din aceasta noi vedem bine că în Evanghelie smerenia și libertatea, nu doar că nu se contrazic, ele sunt același lucru, deși libertatea este mai mult decât smerenia.

Noi suntem chemați la libertate prin smerenie. Dar libertatea adevărată nu o vom cunoaște decât după ce vom cunoaște smerenia adevărată, după ce smerenia ne va elibera. Iar libertatea aceasta nu va fi libertatea care sau la care suntem îndemnați în stradă, ci va fi libertatea cea pe care ne-o dă adevărul, Adevărul care este Însuși Hristos; libertatea pe care o vom avea în chip și mai desăvârșit în ziua cea neînserată a Împărăției Sale.

Ce înțelegem când auzim de smerenie? Mai ales pentru un tânăr, acest lucru nu are în el nimic ade-

¹ Ioan 8, 32

² Matei 11, 29

menitor. În general se înțelege o stare de înfrângere, dar nu înfrângere bună, o stare de renunțare pentru cei mai mulți. A fi smerit înseamnă a renunța la viață, a renunța la luptă. „*Mare lucru să fii smerit când sunt atâtea probleme în lume, când sunt atâtea lucruri nerezolvate! Noi ne smerim, lăsăm mâinile în jos și nu facem nimic!*” Cam așa au pervertit oamenii smerenia.

Noi românii avem termenul, cuvântul „*smerenie*” din slavonă. „*Mera*” înseamnă măsură, iar „*smeriți*” - înseamnă a aduce în măsură. „*A te smeri*” înseamnă **a-ți veni în măsură, a reveni, a deveni ceea ce ești tu**. Cu alte cuvinte a fi smerit înseamnă a cunoaște adevărul despre tine însuși, a-ți cunoaște măsura, a fi realist.

Și care este măsura noastră? *Măsura noastră este moartea*. După călcarea poruncii lui Dumnezeu, după ce ne-am despărțit de Dumnezeu, ne-am îmbrăcat în blestemul despre care i-a vorbit Dumnezeu lui Adam înainte de a păcătui. „*Nu mânca de aici, pentru că de vei face asta de moarte vei muri*”.³ Așa că, noi toți astăzi suntem muritori și iată adevărul despre noi, măsura noastră este moartea. Dacă n-ar fi venit Dumnezeu, dacă n-ar fi venit Hristos Mântuitorul la noi ca să ne scoată din moarte, morți am fi rămas în veac. A cunoaște adevărul despre noi este a

³ Facerea 2, 17

conștientiza acest lucru. **A ne smeri înseamnă a cunoaște cine suntem.** Cel care cunoaște cine este el - iar el este moarte, muritor - își dă seama că are nevoie de un Mântuitor. Cunoaște că el însuși nu este în stare să iasă din moarte, să iasă din suferință, să iasă din durere, să iasă din singurătate, stări pe care toți le trăim, chiar și cei care ne provoacă la libertate prin afișele lor, dar nu ni le putem rezolva. Nu ni le putem rezolva prin libertatea pe care ne-o propun.

Ce înseamnă a fi liber? Înseamnă a putea fi tu însuși oriunde și oricând, înseamnă a putea fi tu însuși indiferent de ceea ce este în jurul tău, de factorii din afară. Nimic din afară nu-ți poate strâmtora libertatea ta. Atunci când libertatea ta depinde de niște lucruri exterioare, cum poți oare să te numești liber? Da, noi spunem, tinere din liceu, sunt liber și vreau să mă duc la mare. A fi liber înseamnă a-mi putea împlini dorința asta. Dacă nu ia tatăl tău salariul, tu nu te poți duce la mare. Înțelegeți? Am zis o pildă pe care o putem urmări. E banală, dar cam prin asta înțelegem libertatea noastră. Sunt liber dacă pot să fac cutare sau cutare lucru. Dar sunt o mulțime de factori exteriori care nu depind de tine și care dacă nu se vor îndeplini tu nu-ți poți trăi libertatea ta, înseamnă că tu nu ești liber. Păi noi avem Sfinții Mucenici care erau liberi și când erau legați în lanțuri, și când erau bătuți, și când erau dați la

moarte, în groapa cu lei. Își trăiau libertatea din plin și aceasta nu este o libertate metaforică. Cu adevărat sufletul lor era liber și trăia deplin și desăvârșit.

Așa că, libertatea adevărată aceasta este: a putea fi tu însuși oriunde, oricând. Dar la ea nu se poate ajunge prin minciună. Nu putem trăi în iluzii, pentru că iluzia mai devreme sau mai târziu se spulberă, „*se risipește ca visul celui care se deșteaptă*”,⁴ cum spune David. Și atunci la ce ne va folosi toată libertatea noastră părelnică. Atunci când vom descoperi că totul a fost o mare înșelăciune.

Smerenia este cea care ne trezește din visul nostru. Ea este dureroasă la început, ea repugnă firii noastre. În fața ei noi dăm înapoi, pentru că este greu omului să descopere adevărul despre sine. Este înfiorător să descoperi că tu ești nimic, deși suntem chemați la a fi asemenea cu Dumnezeu. Deci, smerenia ne eliberează, adevărul ne eliberează. Smerenia este prima treaptă a drumului spre adevăr, spre libertate.

Acum vreau să vedem cum înțelege Sfântul Efrem Sirul, cum înțelegem noi, Biserica, pentru că prin Sfântul Efrem Sirul, Duhul Sfânt pune în inimile noastre treptele necesare pe care trebuie să le parcurgă sufletul până la eliberare. Încă nu este libertate în rugăciunea Sfântului Efrem, dar ea ne eliberează.

⁴ Psalmul 72, 20

Rugăciunea Sfântului Efrem este pentru oamenii încă neliberi, așa ca mine, așa ca, poate, mulți din această sală. Eu aş vrea ca toți să fie liberi. Este pentru oamenii care încă nu s-au eliberat de patimi, de păcat. Ea, dacă vreți, este o variantă a rugăciunii domnești, a rugăciunii Tatăl nostru, pentru cei care încă n-au fost înfiați. Rugăciunea Tatăl nostru, a dat-o Hristos celor înfiați de El. Dar atâta vreme cât nu suntem înfiați, nu-L putem numi pe Dumnezeu, Tată. Atâta vreme cât ne aflăm în păcat, cât suntem robiți de patimile noastre, patimile și păcatele noastre sunt „tatăl” nostru și aceluia îi spunem „tată”. Dar lui Dumnezeu nu-i putem spune Tată. Este cutremurător.

Într-un imn al Sfântului Simeon Noul Teolog, în care sfântul are descoperirea și Însuși Hristos îi vorbește despre preoție, despre preoți, despre arhieriei, zice: „*O, voi care ați îndrăznit să stați înaintea jertfelnicului Meu pentru că Eu sunt milostiv, pentru că Eu sunt răbdător, care nefiind chemați ați intrat aici, care încă nefiind fii, care încă necurățindu-vă prin plâns ca să ieșiți din robie, ați intrat la Cină ca niște fii*”. Așa că, pentru a nu auzi cuvintele acestea în ziua Judecății de la Hristos, Sfântul Efrem ne propune rugăciunea asta. Noi știm și din Evanghelie că Hristos la urmă, multora va spune, „*plecați de la Mine cei ce ați lucrat fărădelegea, nu vă cunosc pe*

voi”.⁵ Ca să nu auzim cuvintele astea, Sfântul Efrem ne dă o rugăciune care ne va pregăti pentru rugăciunea Tatăl nostru. Este aceeași rugăciune, așa am înțeles-o, dar pentru cei neînțiați. Ce spune Hristos, cum să ne rugăm? „*Tatăl nostru care ne ești în ceruri*”. Dar Sfântul Efrem nu îndrăznește să-l numească pe Dumnezeu, Tată. El spune: „*Doamne și Stăpânul vieții mele*”.

Oricine poate numi pe Dumnezeu, Domn și Stăpân al vieții lui, chiar și cel mai păcătos. Cel care se află în toată spurcăciunea și în adâncimea și în robirea patimilor lui, nu-L poate numi pe Dumnezeu Tată, pentru că nu-i dă Duhul, fiind treaz, dar îl mărturisește pe Dumnezeu, Domn și Stăpân al vieții sale. Și prin aceasta el se eliberează de toți ceilalți domni și stăpâni care încearcă să ne stăpânească, și duhurile necurate, dar și patimile. Și spune mai departe: „*Doamne și Stăpân al vieții mele, duhul trândăviei, al grijii de multe, al iubirii de stăpânire și al grăirii în deșert, nu mi-l da mie*”. El nu cere „*să vie Împărăția Ta*”. Pentru că a cere să vie Împărăția lui Dumnezeu, înseamnă a mărturisi că tu ești gata să o primești, înseamnă că tu ești gata pentru ea, pentru că venirea Împărăției lui Dumnezeu este sfârșitul lumii, este vremea judecății și numai fiul cel înfiat, cel răscumpărat, în inima căruia Duhul a măr-

⁵ Matei 7, 23

turisit mântuirea, cum spune Sfântul Apostol Pavel, numai acela poate chema Împărăția lui Dumnezeu și pe Dumnezeu, Tată. Dar Sfântul Efrem nu face asta. El spune înainte de a veni Împărăția Ta: „*Ia de la mine duhul trândăviei, al grijii de multe...*”. Tot cererea asta o are „*ne izbăvește de cel viclean*”, dar Sfântul Efrem ne și înșiruiește câteva feluri în care cel viclean ne ispitește. Dar prin această cerere, Sfântul Efrem face și o spovedanie. Din cauza aceasta noi ne ușurăm când rostim această rugăciune, când spunem: „*Duhul trândăviei, al grijii de multe, al iubirii de stăpânire și al grăirii în deșert, nu mi-l da mie*”. Prin aceasta mărturisesc că îl am, că sunt stăpânit de ele. *Nu mi-l da mie*, aceasta înseamnă și ia-le de la mine. Pentru că dacă nu le-aș fi avut de unde aș fi cunoscut că ele sunt, că ele există. Dar prin faptul că le numesc și te rog să le iei de la mine, mărturisesc că sunt stăpânit de ele.

Sfântul Efrem îl mărturisește pe Dumnezeu nu doar Domn și Stăpân al vieții sale, ci și Domn și Stăpân al tuturor acestor duhuri, pe care Dumnezeu este în stare și puternic să le ia de la el și Domn și Stăpân a toate darurile.

„*Duhul curăției, al gândului smerit, al răbdării și al dragostei, dăruiește-l mie, slugii Tale*”. Sfântul Efrem mărturisește că nimeni nu poate agonisi nici unul din aceste daruri cu puterile sale, de nu le va

primi în dar de la Dumnezeu. Chiar mai mult decât atât: „*Așa, Doamne, Împărate, dăruiește-mi ca să-mi văd greșalele mele și să nu osândesc pe fratele meu*”. Cum sună același lucru în Tatăl nostru: „*Și ne iartă nouă greșalele noastre, precum și noi iertăm greșiților noștri*”. Dar Sfântul Efrem ne arată activ cum ajungem noi la starea asta, de a ierta greșalele fratelui, prin vederea propriilor greșeli.

Sfântul Efrem ne tâlcuiește ceea ce Hristos ne arată în rugăciunea Tatăl nostru și ne arată felul prin care noi putem să ajungem să nu mai fim judecați, să fim iertați de Dumnezeu așa cum noi iertăm. Dar cum iertăm noi? Fără vederea propriilor păcate, nimeni nu poate ierta pe aproapele său. Dar și această vedere nimeni nu o poate avea decât în dar de la Dumnezeu. Numai venind Duhul Sfânt omul își descoperă ceea ce este el. Sfântul Ioan Scărarul spune: așa cum printr-un acoperiș crăpat, raza de lumină descoperă toate impuritățile, praful ce plutește în aer, până atunci nevăzut, așa cercetarea Duhului Sfânt în inima omului descoperă răutățile, patimile și nebunia lui. Toate acestea sunt daruri ale Duhului Sfânt.

Iată mărturisirea pe care trebuie să o facem înainte de a putea numi pe Dumnezeu Tată și înainte de a chema cu îndrăzneală Împărăția lui. Pentru că această rugăciune Tatăl nostru, este o rugăciune care se spune cu îndrăzneală. Este o mare îndrăzneală

să-L numești pe Dumnezeu Tată, să te socotești pe tine fiu și să chemi Împărăția Lui. Din cauza asta în Liturghie, înainte de rugăciunea Tatăl nostru, spune preotul: „Și ne învrednicește pe noi Stăpâne, cu îndrăzneală, fără de osândă să cutezăm a Te chema pe Tine, Dumnezeul cel ceresc, Tată și a zice”. A-l numi pe Dumnezeul cel ceresc, Tată, este îndrăzneală și poate aduce osândă, mărturisim noi în Liturghie. Din cauza asta minunată este rugăciunea Sfântului Efrem. Ea ne desfășoară rugăciunea Tatăl nostru, pentru cei care încă nu sunt fii, pentru cei care încă sunt robiți de păcat. Și în perioada asta a Postului Mare (și nu numai), noi trebuie să ne aducem aminte, că suntem, – deși răscumpărați prin Sângele lui Hristos, deși curățați și spălați prin Botez, – totuși întorși la păcatele noastre cele de dinainte, și întinați în gândurile noastre și în hotărârile noastre și în toate lucrările noastre. Din cauza asta, în această perioadă mai ales, ne aducem aminte de ceea ce suntem noi, ne spovedim Domnului și ne pregătim ca la Paști să-l numim pe El, Tată.

Sigur că aș fi vrut, scurt și puțin să mă opresc și pentru fiecare cerere, ceea ce ar fi vrut, cred eu, să însemne *duhul trândăviei, al grijii de multe, al grăirii în deșert* și așa mai departe, dar poate pe parcursul discuției.

Întrebare: *Rugăciunea Sfântului Efrem Sirul poate fi pentru noi un program de angajare într-o viață duhovnicească?*

Părintele Savatie: O, sigur că da. Păi asta și este. Zic că ea este o rugăciune didactică, ne arată punctele esențiale ale vieții duhovnicești. Dacă vrem, Rugăciunea Sfântului Efrem este un exercițiu. Este un exercițiu de smerenie foarte adânc și foarte cuprinzător.

Noi vedem că Părinții se prihăneau pe ei înșiși. Trebuie să știm că este diferență între a ne prihăni pe noi: eu sunt păcătos, eu sunt ultimul om, eu sunt câine, eu sunt așa și așa și așa. Sigur că toate acestea sunt bune, dar ele nu neapărat duc la smerenie.

Acestea sunt exerciții de smerenie, dar nu sunt smerenie. Smerenia, însăși, atunci când ea a fost atinsă nu mai are nevoie de astfel de exerciții. Ea crede și știe că așa este: adică și câine și toate răutățile pe care le-am numit.

Dar să vedem cum le desfășoară Sfântul Efrem. El ne vorbește mai întâi de *duhul trândăvirii*, un duh care ne cuprinde pe toți. În asta vede el pericolele mari: *duhul trândăvirii, duhul grijii de multe*. Interesant cum au tradus românii: *duhul grijii de multe*. Asta ar fi cred că, o akedie, pentru că iertați-mă eu nu cunosc greacă, dar din câte știu de la oamenii care știu greacă, slavona traduce foarte exact. Și aici

ar fi un fel de akedie, dar grija de multe este rod al akediei. Dar mai are și altele. Are starea asta a sufletului în care omul neștiind ce să mai facă, se apucă de multe, în care lăsăm rugăciunea, lăsăm toată pacea inimii, și ne simțim asaltați de o grămadă de griji și grijulițe: trebuie să fac aia, trebuie să merg dincolo, aia am uitat-o, toate gândurile care ne vin la rugăciune. Când ne așezăm la rugăciune, ați văzut cât de degrabă ne vin ideile care mai înainte nu le aveam, cum să rezolvăm un lucru, răspunsuri extraordinare la anumite treburi. Ne amintește îndată lucruri uitate, unde trebuia să mergem și ce trebuia să facem. Ei, astea toate, grijile astea de multe ne despart de Dumnezeu.

... *al iubirii de stăpânire* - toți suntem iubitori de stăpânire atunci când poruncim fratelui nostru, atunci când ne credem mai mare decât el. În special, astea toate cred că le înțelegem – și trândăvirea și grija de multe și iubirea de stăpânire. Dar e interesantă *grăirea în deșert*. Știm ce-i asta, a vorbi mult, dar mie îmi pare un lucru important, o formă de vorbire în deșert, cea mai periculoasă. Și glumele, și pentru toate acestea vom da răspuns, dar mă gândesc că în primul și în primul rând atunci când Dumnezeu ne-a spus că pentru orice cuvânt deșert vom da seama, eu cred că s-a referit mai ales la cuvintele sfinte. Înainte de a veni porunca și amenințarea că pentru

orice cuvânt deșert vom da seama, a fost aceea: „*blestemat este cel ce cheamă numele Domnului în deșert*”.⁶ Vă dați seama, până și rugăciunea poate deveni numire în deșert, până și numirea Domnului este vorbire deșartă și este mai înfricoșător păcat, decât toată gluma. Părintele Sofronie spune că, rugăciunea inimii *Doamne Iisuse...*, fă-o cu mare băgare de seamă și atenție și cu conștiința că Hristos este pretutindeni și aici lângă tine, cel care rostești cuvintele, ca nu cumva rostind cuvintele, fără conștiința asta, fără băgare de seamă, să te faci vinovat de păcatul celui care cheamă numele Domnului în deșert. Vă dați seama unde ajungem noi, dacă putem citi un ceas de rugăciune, fără să luăm seama la ceea ce rostim, ceea ce se întâmplă de multe ori, în locuri mult mai sfinte decât chilia noastră și cu oameni cu mai înaltă chemare la Dumnezeu decât a oamenilor simpli, mă refer la preoți și la toată lumea.

Așa că, mai ales mă gândesc, să fim cu mare băgare de seamă la toate cuvintele astea. Socotesc că aici intră și blestemele și chemarea în rugăciune a celor care nu credem că se vor împlini. Acestea, ne spune Apostolul Iacob, sunt ispitiri ale lui Dumnezeu. Când cer de la Dumnezeu ceva și nu cred că El împlinește, Apostolul Iacob spune că asta

⁶ Deuteronom 5, 11

este ispitire a lui Dumnezeu, este vorbire în deşert. Să ne ferim să rostim astea.

Sfântul Paisie oprea pe fraţii certaţi să spună rugăciunea Tatăl nostru, până se împacă, ca să nu cumva să se osândească că spun: „*Şi ne iartă nouă greşalele noastre, precum şi noi iertăm greşiţilor noştri*”. Aceea era vorbire în deşert, era luare în deşert a numelui Domnului. Câţi dintre noi ţin mânie şi spun Tatăl nostru. Aceasta va fi mai greu păcat asupra lui, socotesc că nu este decât o glumă, care glumă, desigur că bate în ochi mai tare.

Aşa că, să fim cu băgare de seamă la cuvintele sfinte, la Scripturi, să nu facem glume pe Scripturi cu parafraze şi tot felul de jocuri de calambururi pe care şi le permit mulţi. Le pare că sunt inteligenţi, că au ascuţime de spirit. Să ne ferim de lucrurile astea. Astea sunt primele şi cele mai grave vorbe în deşert.

Aş fi spus mai multe, dar cu părere de rău ne aflăm în vremea în care atât de adânc trăim golirea cuvântului lui Dumnezeu de sens, încât mi-i şi greu să spun. Chemarea la Liturghie când o spunem şi ştim că nu este nimeni, când spunem: „*Luaţi, mâncaţi!*” şi ştim că nu este nimeni (care să se împărtăşească) în Biserică, nu ştiu cum ne vom îndreptăţi la Dumnezeu. Când îl punem pe Hristos Însuşi să vorbească, să rostească cuvintele astea în deşert, noi îl punem. Noi îl punem să rostească cuvintele astea în

deşert, ştiind dinainte că nu se va apropia nimeni. Astea mi se par cele mai grele şi pentru asta vom da socoteală. Asta este grăirea în deşert, pe lângă de acum celelalte. Dumnezeu să ne păzească de toate astea şi de toate păcatele care mai sunt. Dumnezeu să ne dea duhul curăţiei, al dragostei şi al gândului smerit.

Întrebare: *Noi când spunem această rugăciune a Sfântului Efrem Sirul, facem şi metanii. Vă rugăm mult să ne spuneţi care este legătura şi care este rostul metaniilor în rugăciunea Sfântului Efrem Sirul.*

Părintele Savatie: Pot să zic aşa, cum ne spun şi Părinţii, pentru că noi fiind trup şi suflet, sigur că avem starea sufletului şi tânguirea lui care strigă, dar şi trupul se roagă. Pentru că la David, găsim: „*Inima mea şi trupul meu s-au bucurat de Dumnezeul cel viu*”.⁷ Şi trupul se poate bucura de Dumnezeul cel viu, ca şi inima. Metaniile sunt un gest al trupului care nu este despărţit de cel al sufletului. El îl însoţeşte. Părinţii ne tâlcuiesc aşa, că atunci când cădem cu faţa la pământ, suntem ceea ce suntem acum. Când ne ridicăm suntem ceea ce devenim după ce ne ridică Hristos. Deci căzând să ne gândim că noi singuri cădem, dar de ridicat Hristos ne ridică. Ne gân-

⁷ Psalmul 83, 2

dim la asta. Metaniile, vedeți, nu se fac fără rugăciune. Am înțeles că mulți fac metanii fără rugăciune. Nu se fac fără rugăciune. Spune în gândul tău: „Doamne Iisuse Hristoase, miluiește-mă pe mine, păcătosul!”, sau „Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, mîntuiește-mă”. **Toate metaniile sunt însoțite de rugăciune, dacă nu, ele devin gimnastică.** E bună gimnastica, am înțeles că lucrează toți mușchii, dar să nu rămână doar aici. Așa că, asta este, să ne și rugăm atunci când facem metanii.

Părinții mai făceau pentru domolirea sângelui. De multe ori noi prin multă mâncare, prin somn, prin cealaltă avem un surplus de energie. Acestea de multe ori ne împiedică la rugăciune. Atunci Părinții fac câteva metanii, până când trupul vine într-o stare de cuminenie, când sângele nu mai zburdă așa de tare. Sigur că după asta ne oprim puțin. Ne oprim, ne încălzim puțin, vine liniștea, se liniștesc simțurile, nu mai bate inima așa de tare și atunci putem începe a ne ruga. Sunt niște exerciții exterioare care ne neapărat că ne vor duce la smerenie și că vor atrage harul lui Dumnezeu. Nimeni să nu creadă că bătând metanii, doar pentru asta va atrage harul, sau pentru post sau pentru altceva, dar ele ne pot ajuta.

Să avem gândul smerit și atunci pentru gândul smerit Dumnezeu ne dă de toate. Sunt bune. Toate

sunt bune, și metaniile, numai să fie făcute din dragoste, din toată inima.

Întrebare: *Cum putem domoli, cum putem scăpa de vorba multă și de grăirea în deșert?*

Părintele Savatie: Cu gândul la moarte. Așa fac Părinții. Cum scăpăm? „Așa Doamne Împărate, dăruiește-mi să văd greșelele mele”. De va avea omul darul acesta, de va vedea greșelele lui, el va scăpa de cealaltă. Că văzându-și greșalele, – ei, Doamne ferește, – că Dumnezeu ne-o mai dat nădejde, că mulți dintre noi, uitându-ne la greșelele noastre intrăm în deznădăjduire. Din cauza asta ne ferim să le vedem, că e înfricoșător. Omul singur nu rezistă în fața vederii propriei ticăloșii. E înfiorătoare. De nu-l va mângâia Dumnezeu cu Duhul Sfânt, să-i spună: „Lasă, că este nădejde și pentru tine”, omul de este sincer, de este om bun, văzându-și ticăloșia, nu rabdă, deznădăjduiește. Poate să moară de necaz. Țsta este adevărul despre noi, dacă este văzut în adevăr, în Duhul Sfânt. Din cauza asta auzim de la Părinți strigăt de mare deznădejde, nu numai la proorocul David, la toți îl aflăm, la Sfântul Efrem, la Sfântul Simeon Noul Teolog, Părinți care vedeau pe Dumnezeu. „De mai este nădejde de mântuire pentru mine” spune Sfântul Simeon Noul Teolog la rugăciunea pentru Sfânta Împărtășanie.

Aşa că, prin vederea a ceea ce suntem noi scăpăm și de vorbire, scăpăm de toate patimile, într-un cuvânt, ne spun Părinții prin gândul la moarte, prin întoarcerea la noi înșine, acolo vine gândul smerit și prin gândul smerit toate celelalte. Dar este și un exercițiu bun, când trebuie să ne punem un pic de stavilă. De exemplu, hai să încep măcar să nu pun întrebări, să nu mă interesez: unde ai fost, dar ce-ai făcut acolo, dar cum o fost cutare? E un bun exercițiu. Asta era de la Sfântul Pahomie rânduiala lui. Când frații se întâlneau unii cu alții, nu aveau voie să întrebe: Ai fost la Ierusalim? Cum a fost la Ierusalim, așa ș-așa, ș-așa...

Sigur că până la un punct, noi oameni fiind, urmărim și o politețe, pentru că putem mâhni pe mulți așa, dar în gândul nostru să avem că nu este de mare treabă lucrul acesta, nu este chiar așa de bun să ne interesăm cu toate amănuntele despre om. Așa că, să nu prea punem întrebări. Este de acum o treaptă. Sigur că noi înșine fiind provocați putem să vorbim prea mult, dar încet, încet să nu contrazicem, altă treaptă. A zis omul, azi așa, și mâine altfel, câte-un pic și așa ca să mai stârnești vorba. Dar așa cu încrâncenări că „eu de luni nu mai vorbesc”, nu prea fac mare treabă. Câte-un pic, câte-un pic și rugăciunea și gândul la ceea ce suntem. Așa și restul pe care le știm, fiecare cum credem.

Întrebare: *Dacă ne rugăm fără atenție, vorbim în deșert. Atunci mai bine este, să ne rugăm mai puțin, de exemplu să spunem doar rugăciunile începătoare?*

Părintele Savatie: Așa spun mulți Părinți. Părintele Porfirie ne aducea aminte. Spune că o rugăciune de cinci minute poate face mai mult decât o noapte de priveghere. De ce? Nu cantitatea, ci calitatea ei contează. De unde-o vedem? Vedem pilda care o găsim în Pateric, când se întâlnesc doi monahi, și unul îl întreabă:

“- Cum vă mai merg treburile?

Greu. E secetă la noi, mare.

Și nu v-ați rugat la Dumnezeu ca să vină ploaia?

Ne-am rugat, dar nu plouă.

Ei, înseamnă că nu v-ați rugat bine. Uite cum!”

Se roagă și vine nor și vine ploaie.

Ai văzut cum? Și pleacă mai departe”.

Prin asta ne arată că intensitatea rugăciunii contează. De aceea, începătorilor, vedem prin mănăstiri, că li se dădeau puține rugăciuni. Aveau pravilă scurtă și Sfântul Ioan Gură de Aur spune: *mai bine timp de rugăciune scurt, rugăciuni scurte spuse mai des în parcursul zilei.* Dimineața mai am vreme mai spun o rugăciune scurtă, peste o oră încă o rugăciune mică, decât rugăciuni lungi spuse o dată în zi. Să zi-

cem că ajung seara și fac trei ceasuri și toată ziua sunt împrăștiat, pentru că cel care nu se roagă întotdeauna sau mai des, cu greu se va ruga atunci o dată mult. Pentru că de s-ar ruga atunci mult, ar avea dragoste de rugăciune. Dar dacă ar avea dragoste de rugăciune, n-ar putea să nu se roage și peste zi mai des. Așa că, n-o lăsăm, dar mai bine, mai scurtă și cu trăire, mai des, fiecare își poate cunoaște măsura sa, după durata cât poate sta în rugăciune, în intensitate, în stare bună. Atunci când începe să se fleșcăiască și mintea să i se împrăștie, asta e măsura lui, trei minute, cinci minute, și să nu ne speriem că măsura noastră este de *Împărate ceresc și Sfinte Dumnezeu*. Noi știm că Părinții citeau nu știu câte catisme din Psaltire sau că au așa rânduiești și noi încercăm să le facem și ne miră și ne tulburăm: Părinte, nu pot să stau la rugăciune. Nu este încă măsura ta să te rogi atâta. Dacă Îngerul i-a spus Sfântului Pahomie să facă douăsprezece rugăciuni pe zi un călugăr. *Ce-i aia douăsprezece rugăciuni? De douăsprezece ori Psalmul 50 de-a lungul zilei.* Și Pahomie a zis: *Cum pravilă așa de mică?* Da, ca începătorul să o poată face și să aibă mângâiere, dar cei desăvârșiți se roagă neîncetat. Așa că îngerul știa măsura începătorului, a călugărului începător, de pe vremea lui Pahomie. Atunci, noi cum suntem? Așa că, mai bine mai scurt, să iubești pe Dumnezeu din tot cugetul

tău, din toată inima ta, din toată vârtutea ta, din toată puterea ta.

Dacă nu facem asta, nu prea avem mare folos și vedem la ce ajungem. Așa ne spun Părinții.

Întrebare: *Dacă atunci când ne rugăm ne vin în minte idei sau rezolvările unor probleme, ce să facem? Să continuăm rugăciunea sau să ne oprim?*

Părintele Savatie: Păi, e mai bine să continui, pentru că dacă te vei duce să împlinești atunci ideea, vrăjmașul îți va da de fiecare dată idei. L-am întrebat pe părintele Selafii: *„Părinte Selafii, cum oare mie numai îmi vine în cap o trăznaie, mă apuc să fac un lucru bun, mă gândesc uite de acum fac așa, când mă trezesc de acum ispitit. Oare știe diavolul gândurile omului?”* Zice: *„Nu.”* *„Dar atunci de unde află?”* *„Din fapte”*.

Deci, el dacă îmi dă în gând ideea, în timp ce eu mă pun la rugăciune. *„Măi, uite ce treabă, uite aia acolo ai uitat-o. De scris aia, n-ai terminat, și-o venit ideea”*. Ce pățesc eu. Atunci eu dacă mă ridic, închid Psalmii și mă duc și scriu, de fiecare dată o să-mi dea idei, și una mai genială decât alta. Înțelegeți? Așa și noi, să lăsăm să răbdăm până la urmă, atunci diavolul nu poate vedea ce efect o avut gândul lui în mintea noastră. El poate crede că noi nu ne-am tulburat deloc, deși noi am fost plini de gânduri. Să stăm un pic, să zicem: *Doamne izbăvește-mă de ispi-*

*ta asta. Apoi adu-ți aminte că ești muritor și poți muri până ajungi a îndeplini ideea aia. Închizând Psaltirea și mergând să-ți faci ideea, poți muri. Gândind așa, citește până la urmă și spune: Doamne și stăpânul vieții mele să nu fie asta. Mai bine citesc până la capăt și Tu poți să-mi dai viață, chip și înțelepciune ca să fac ideea pe care mi-o venit. Iar dacă eu lepădându-Te pe Tine, lucrez un lucru, ce folos am eu de lucrul ăsta, că singur ai zis: „Cine nu adună cu Mine, risipește”.*⁸

Așa că, să nu risipim, căci în zadar vom face tot binele de pe lume, dacă el ne va despărți de Hristos. Cu gânduri de-astea scăpăm. Să nu ne ridicăm. Nu-i bine să te ridici atunci de la rugăciune, că de fiecare dată ne va ridica. Și o singură dată dacă ne-a ridicat, o-ho, cât timp vom fi ispitiți. Ca un câine, dacă ai lăsat o dată mâncare la ușă, poți să nu-i dai cu lunile acolo mâncare, el tot va veni, chiar dacă îl bați cu bățul. Așa și duhul viclean, dacă i-ai îndeplinit o dată voința, i-ai dat mâncare și o văzut că este loc de pradă acolo, chiar dacă nu vei vrea să mai faci lucrul ăla, mult timp te va mai ispiti, chiar dacă îl vei bate cu bățul (rugăciunii).

Întrebare: *Cum poate ajunge omul de rând la calitatea rugăciunii? Se poate ajunge la calitate, prin cantitate?*

Părintele Savatie: Nu cred că se poate ajunge, nu cred, dimpotrivă, cred că prin cantitate poți pierde orice dragoste de rugăciune. Asta o găsim la Părintele Porfirie. El foarte frumos vorbește despre lucrurile astea. O găsim și la alți Părinți, dar el dezvoltă larg. Să vedeți ultima carte care o apărut cu Părintele Porfirie. Are despre rugăciune, minunat. El spune că, chiar Rugăciunea lui Iisus să n-o faci din forțare, să nu ne forțăm pe noi înșine, pentru că asta provoacă revoltă lăuntrică și noi vom urâ rugăciunea. Dar prin dragoste, prin gânduri bune, prin gândul că suntem muritori și prăpădiți și fără Dumnezeu nu facem nimic: *Tu, Doamne ne-ai iubit pe noi, până în sfârșit, Tu ești în putere să ne scoți din starea asta. Noi venim la Dumnezeul ăsta, atunci noi ne rugăm cu mai mare dragoste.*

Dar, să facem așa, să bombănim ca mantrele la yoghini, nu-i bun lucrul ăsta. Părintele Sofronie spune că asta e grăire în deșert, pomenirea numelui Domnului în deșert și e foarte periculos. Eu cred că la începător vine prin gânduri bune, să citească din Psalmi. Psalmii ne educă, ne și învață rugăciunea. Ei sunt rugăciune, dar sunt și manual de rugăciune. Azi un Psalm, mâine un altul și prin ascultare. Prin

⁸ Matei 12, 30

ascultare și smerenie de duhovnic, Dumnezeu vă va da bucuria rugăciunii. Asta este un mare dar. Este un dar. Nimeni nu poate să facă exerciții ca să dobândească rugăciunea. Cei care au dobândit-o, o pot pierde pentru un gând. Ca să nu mai zic la Gheronda Efrem, ucenicul Sfântului Iosif, când spune: O, de câte ori mă sculam noaptea și stăteam, parcă le făceam pe toate bune: „Doamne, Iisuse..”, „Doamne, Iisuse...” și nu-mi venea harul și când mă ridicam, mă duceam să fac vreo treabă, buf, venea harul peste mine și nu știam ce s-a întâmplat. Zice, pentru un gând de mândrie, Dumnezeu poate lua rugăciunea. Dar când îți va fi luată rugăciunea, să nu te miri că n-ai avut nici un gând de mândrie. Și zici: Doamne, pentru ce? Parcă nici nu m-am mândrit, parcă nimic altceva n-am făcut, dar mi-ai luat-o. Asta o face Dumnezeu ca să cunoști că El ți-o ia când vrea, chiar dacă nu te-ai mândrit”. Ce mare treabă, dacă nu te-ai mândrit? Înseamnă că Dumnezeu e dator să-ți dea rugăciune? Când omul va cunoaște că este nimic, când cunoaște că singur nu poate face nimic și că rugăciunea este dar și că se dă „celor smeriți și înfrânți cu inima”, atunci rugăciunea vine peste el. Că-i la începător, ca-i la învățat, asta n-are nici o treabă. Așa că, prin smerenie, cu gânduri bune, prin ascultare, și așa să nu voiești să fi mai presus de tine, Dumnezeu dă rugăciunea.

Întrebare: Cum sfătuiți să se roage oamenii care au un program foarte încărcat: școală, facultate, servicii.

Părintele Savatie: Scurt și des. Asta e. Când? N-ai timp? Toți avem timp să ieșim să mâncăm. Păi înainte de a mânca: cinci minute, cinci minute. Credeți-mă chiar și rugăciunea care o spui, *Tatăl nostru* înainte de masă, dar ce e greu să mai adaugi și *Împărate ceresc* la asta? Adună-te și fă-o ca pe o închinare Domnului: *Împărate ceresc, Mângâietorule...* Zi-o cu toată dragostea și cu puterea ta, știind că nu prea ai timp să te rogi, mulțumește Domnului că ai mâncat și în timp ce mulțumești Domnului zi și gândește: *Doamne, eu toată ziua mi-o pierd în deșert, și acuma Tu mă hrănești pe mine, toate cele bune mi le dai mie.* Gânduri bune, de rugăciune.

După aia, te-ai sculat, mulțumește Lui. Mai ai cinci minute, nu alerga! Ce alergăm? Unde alergăm? Scoală-te cinci minute și zi, dar dacă mai ai lângă masa unde mănânci, o psaltire, din care poți să citești un psalm. Păi nu este? Unde este? Cred că la Lavsaicon o pildă cu țăranul care ara și avea Psaltirea la capătul brazdei și când ajungea acolo, citea un psalm și iar ara, și iar un psalm. Înțelegeți, cam asta este și starea noastră. Nu trebuie mulți deodată, dacă avem program încărcat. Și Dumnezeu văzând străduința noastră, dragostea noastră, pentru rugăciunea aia

mică de cinci minute va păstra harul Său asupra noastră pe toată vremea cât noi vom fi ocupați cu treburile, că Dumnezeu nu ne-a zis să ne așezăm pe piatră ca la taoiști și să îndeplinim nefăptuirea. Ne-a zis că prin trudă și sudoare ne vom mânca pâinea noastră. Asta nu ne împiedică de la rugăciune, ca să nu mai zic, Sfântul Vasile spune că „munca este ca rugăciunea”. Da, dacă-i făcută cu dragoste, cu gândul la Dumnezeu, nu cu gândul că asta mă încurcă să mă rog. Of, munca asta mă împiedică să mă rog. Dacă cârtești așa lui Dumnezeu, nici n-ai să muncești, nici n-ai să te rogi. „Muncesc Doamne, binecuvintează Tu munca mea și să nu fie spre pierzanie și binecuvintează toate care le fac eu. Iartă-mă că om sunt și asta am ales, și pe pământ pribegi suntem. Tu ai zis că în sudoare ne vom dobândi pâinea”. Și fă munca ta pentru Dumnezeu și vei avea rugăciune și vei avea pace, vei avea har mai mare decât mulți care stau toată noaptea în rugăciune, dar trândăvesc în inima lor. Asta zic, mintea la Dumnezeu, nimic nu poate să ne împiedice ca să ținem mintea la Dumnezeu. Știu bătrânelele noastre care sunt prin sat și stau la oală, sau stau acolo și mulg vaca și zic: *Maica Domnului, Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, iartă-mă pe mine păcătoasa. Of, iartă-mă Doamne și mă binecuvântează*”. Ei, ce mare rugăciune, asta e rugăciunea, așa că încet.

Întrebare: *Ați spus că cei păcătoși nu-L pot numi pe Dumnezeu, Tată. Și noi, cei păcătoși nu putem spune Tatăl nostru?*

Părintele Savatie: Din cauza asta, înainte de Tatăl nostru, noi spunem „*Împărate ceresc, Mângâietorule, vino și ne curățește pe noi de toată spurcăciunea*”. Întâi cerem Duhului Sfânt să ne curățească de spurcăciune, de toată deșertăciunea noastră. Îl mărturisim pe Dumnezeu. Nu vedeți că e mărturisire rugăciunea întâi, apoi după asta iarăși spunem: „*Sfinte Dumnezeule, Sfinte Tare, Sfinte fără de moarte, miluiește-ne pre noi*” ne mărturisim, iarăși ne mărturisim, îl slăvim și ne mărturisim cu ajutorul Lui și abia după asta spunem Tatăl nostru. În Biserică niciodată nu spunem Tatăl nostru, așa dintr-o dată, buf. Întâi ne spovedim, că peste zi în multe chipuri greșim. Din cauza asta spunem rugăciunile astea de spovedanie, de chemare a numelui lui Dumnezeu, și El puternic este să ne curățească de toată spurcăciunea, ca să ne facă vrednici să-L numim pe El, Tată.

Întrebare: *Cât de primită este sau nu rugăciunea simplă, pe care omul o spune potrivit necazului lui, nu este o rugăciune scrisă din cărțile de rugăciuni.*

Părintele Savatie: Sfântul Macarie Egipteanul ne spune cât e de primită. E cea mai primită. Sfântul

Macarie spune: „*nu înmulți cuvintele, Dumnezeu știe de cele de care ai nevoie înainte ca tu să le spui.*”

Rugăciunea ta să fie: *Doamne iartă-mă, Doamne ajută-mă. Mulțumesc, Doamne. Slavă Ție, Doamne.* Asta e Macarie Egipteanul și cu așa o rugăcine ne putem mântui, dacă este adâncă. Dumnezeu știe toate. Nu El a zis „*să nu înmulțim cuvintele ca păgânii, care cred că în multa lor vorbăraie vor fi auziți*”⁹ Astea până azi rămân, rămân și nouă. „*Milă voiesc și nu jertfă*”.¹⁰ N-are nevoie Dumnezeu de jertfă de cuvinte multe. Milă să avem, inima bună și gândul smerit.

Întrebare: *Cum să ne rugăm cu trezvie?*

Părintele Savatie: Iarăși trezvia vine. M-am gândit o dată, din toate gândurile: *Dumnezeu este bun, Dumnezeu este puternic, Dumnezeu este milostiv și așa mai departe. Cel mai bun gând: Dumnezeu este aici.* Dacă noi gândim și trăim că, Dumnezeu este aici, simțurile noastre dintr-o dată se liniștesc. Numai gândul ăsta este suficient, ca să înceteze șuvoiul gândurilor și noi să începem a vorbi cu El. Atât, trebuie să avem mai multă profunzime. Și iarăși gândul la moarte. **Gândul la moarte este gândul întâlnirii noastre cu Dumnezeu.** Că mulți s-ar

gândi, ce este aia moartea. Ce ne trebuie să ne gândim la moarte. Moartea înseamnă ziua întâlnirii, ceasul întâlnirii. Atunci nu va fi ca acum. Atunci, ne vom întâlni față în față. ăsta e gândul la moarte. Să ne gândim la ceasul când ne vom întâlni cu El și având gânduri d-astea, și știind că „*pretutindenea ești și toate le îplinești*”, dintr-o dată gândurile se adună. *Împărate ceresc*, rugăciunea asta ne și învață cum este Dumnezeu. Ni-l descoperă aici, și *pretutindenea ești, pe toate le îplinești*, ești aici, și în mine, și pentru mine și cu mine. *Iartă-mă, curățește-mă, sălășluiește întru mine.* Când Îl chem așa sigur, mi se liniștesc gândurile. Însă să le rostim din toată inima știind că astea nu sunt cuvinte deșarte. Fiindcă cel care nu crede și le rostește, acela grăiește în deșert. Și acela ia numele Domnului în deșert, ispitește pe Dumnezeul său și în loc de milă se osândește pe sine, săracul. Prin cuvinte sfinte se osândește. Nu vă mirați că mulți dintre creștini sunt iritați, se tulbură. El s-a rugat și iese mai tulburat decât mai înainte. Probabil că a făcut-o în tulburare, a ispitit, n-a rostit cuvintele din toată inima, cu nădejde, cu dragoste și și-a adunat osândă. Asta zic, **trezvia vine din gândul că Dumnezeu este aici, și pretutindenea, că ne ascultă, că ne aude.** El ne-a poruncit să ne rugăm. Nu de la noi facem gândul ăsta.

⁹ Matei 6, 7

¹⁰ Matei 9, 13

Întrebare: *Ce putem face dacă am văzut răutatea ce zace în noi, dar nu mai avem putere nici să ne facem rugăciunile? Cum să ieşim din această stare?*

Părintele Savatie: Asta este tot o cercetare a lui Dumnezeu, atunci când omul este mândru peste măsură, Dumnezeu îi trimite ispite peste puterile lui. Aşa spune şi Sfântul Iosif Isihastul. Îi dă ispite peste puterile lui. Şi tu vezi că eşti nimic şi nu poţi lucra nici o poruncă, nu poţi lucra nimic, tu eşti aşa cum eşti. Ei, asta aduce smerenie. Tu înţelegi că fără Dumnezeu nu poţi face nimic.

Nu te poţi ruga? Poţi să te rogi! Întâi ne spovedim: *Doamne ridică de la mine asta că nu pot, şi plângi.* Dacă tu încă nu plângi, încă n-ai înţeles nimic. Noi stăm în deznădejdea asta, dar noi colcăim, noi ne amăgim pe noi înşine. De vreme ce n-a venit plânsul, ce-ai înţeles tu? Tu numai te joci aşa, îţi pare şagă. Dar, ia-te în serios! Cunoaşte că ai căzut din slava lui Dumnezeu, că eşti lepădat, că eşti încuiat în afara Împărăţiei, şi strigă pentru că mai este vreme. Dumnezeu îţi va da plâns.

Prin plâns Dumnezeu îţi aduce nădejdea şi rugăciunea înapoi. Nimeni, nimeni, fără lacrimi nu poate să se mântuiască. Nimeni fără lacrimi nu poate să treacă din rob, ca să fie fiu. Niciodată. Toţi Părinţii noştri au plâns. Toţi au plâns. Nu vedeţi rugăciunile sunt pline de lacrimi? Noi le citim: „*primeşte-mă şi*

pe mine ca pe lacrimile curvei”. Dar unde sunt lacrimile noastre? Sau auzim: „*cu lacrimi am udat aşternutul meu*”. Dar unde sunt lacrimile noastre? Să nu ne pară că astea sunt simple cuvinte.

În chiliuţa noastră, în camera noastră, acolo, când stăm singuri, să ne rugăm la Dumnezeu şi el o să ne dea de toate. Dar dacă ele nu vin, noi colcăim şi nu spargem zidul ăsta al ignoranţei noastre, al neştiinţei, al căldicimii noastre. Da, trebuie să strigăm către Dumnezeu. Trebuie să-L îmblânzim în tot felul. Deşi El îi blând prin fire, că El a zis, dar noi înşine devenim blânzi atunci când îl îmblânzim pe El. Înţelegeţi? Noi, când încercăm să-L îmblânzim pe Dumnezeu, noi înşine devenim blânzi. Pentru asta avem nevoie, pentru că El îi blând întotdeauna.

Prin urmare, cu mai multă putere, să chemăm numele Domnului. „*Nu se va ruşina tot cel ce cheamă numele Domnului*”.¹¹ Nu este aşa ceva, că nu este rugăciune. Ea poate să nu fie un ceas, două, trei. Să nu ne ridicăm niciodată de la rugăciune, până când nu vom fi cercetaţi de Dumnezeu. Dacă noi vom avea credinţa asta, nădejdea asta: *Doamne ajută-mă, nu mă părăsi! Cum să mă ridic de aici dacă tu încă n-ai venit la mine? Împărate ceresc, dacă Tu nu Te-ai sălăşluit întru mine, unde mă ridic, unde mă duc?* Şi dacă vom sta aşa, Dumnezeu, văzând

¹¹ Psalmul 24, 3

nebunia noastră, nădejdea noastră care o avem în El, vine și se sălășluiește. Dar dacă vom pleca, neîmpliniți, vrăjmașul va veni și altă dată și ne va scoate de la rugăciune înainte de a veni Dumnezeu. Așa că, stai! Am cunoscut că nu ne putem ruga, acolo stăm și tăcem înaintea Domnului. „*Ca un dobitoc m-am făcut înaintea ta*”,¹² spune David. Stai așa ca un dobitoc înaintea lui Dumnezeu. Cunoaște că ești un dobitoc și că n-ai făcut nimic și Dumnezeu pentru gândul ăsta poate să ne dăruiască nouă har și să aprindă în noi rugăciune și atunci să-L slăvim pe el. Așa vedem în Psalmi, dar și în toate rugăciunile Părinților. Nu vedeți, de multe ori încep cu o spovedanie de așa nădejde: *Eu curvarul, eu malaheul, eu sodomleanul, eu bețivul, eu risipitorul*. Nu vedeți rugăciuni de felul ăsta la Părinți? Păi acolo spune: *eu deznădăjduitul*. Și spre sfârșitul rugăciunii: *Dar cred milei tale că ai primit pe tâlharul, care ai primit așa, poți să faci și cu mine aceasta, deci nu deznădăjduiesc, căci din faptele mele nu este cu putință a pune alifie pe ranele mele*. Așa avem multe rugăciuni.

Deci cum se întoarce spovedania dacă este făcută din toată inima. Numește-te pe tine așa cum ești. Dacă suntem împietriți, înseamnă că nu ne-am spovedit, că ne-am ascuns după deget. Ai curvit, ai judecat, te-ai mâniat. Nu spune în gândul tău: *Ei, n-o*

¹² Psalmul 72, 22

fost vina mea. Pune înaintea lui Dumnezeu și pentru o revărsare sinceră a inimii, Dumnezeu îndată dă harul și rugăciunea merge. Din toate stările este cu putință să ne putem ridica. El e puternic. El ne-a chemat să ne rugăm Lui, nu noi singuri. Țasta e cuvântul Lui. Să ne gândim că la porunca Lui chemăm. Nu doar că facem o poruncă a sufletului nostru, ci la porunca Lui. Dumnezeu ne-a dat porunci după nevoile sufletului nostru. Foarte interesant. Nu ne-a dat nimic din cele care nu sunt proprii inimii noastre. Iubiți-vă unii pe alții, iertați și vi se va ierta, toate așa de bune, toate pentru noi. Ceea ce noi din fire trebuie să facem, El ni le-a dat ca niște porunci. Așa e El de bun. Da, să-I mulțumim Lui. Mulțumirea atrage harul.

Întrebare: *Ați spus că nu trebuie multă rugăciune, ci de calitate. Mulți invocă acest lucru.*

Părintele Savatie: N-am spus că nu trebuie multă rugăciune, multă rugăciune trebuie. Dar nu (neapărat) multă citire, multe cuvinte. Da.

Întrebare: *Mulți invocă acest fapt pentru a nu merge la Biserică susținând că slujbele sunt prea lungi, inclusiv Sfânta Liturghie. E de ajuns rugăciunea pe care o facem acasă?*

Părintele Savatie: Rugăciunea care o facem acasă este foarte bună. Dar, dacă noi nu iubim Bise-

rica, apoi eu nu ştiu la ce ne foloseşte. Nu ştiu ce ne vom face noi cu rugăciunea aia de acasă. Ce înseamnă asta? Ce-ar fi însemnat, Noe îşi face corabia, şi unii se apucă şi îşi fac de-a lor butoaie cu care se vor salva pentru că vine potopul. Vino şi urcă aici, e mai sigur. Nu faci tu cu o scândură, vapor de mântuire, corabie dintr-o scândură nu prea faci. Cel care nu iubeşte Biserica, cel care nu iubeşte Liturghia, să nu se amăgească că El se roagă.

Nu ştiu ce duh îl învaţă pe el rugăciunea aia, dacă el nu iubeşte Liturghia. Nu poate fi aşa ceva. Cum poate fi aşa ceva? Ce rugăciune e aia? Rugăciunea, dacă este dreaptă şi făcută către Dumnezeu şi Duhul Lui îl cercetează pe om, primul loc unde îl va duce, va fi Biserica. „*Domnul este în sălaşul Său cel sfânt*”.¹³ Acolo îl va duce de se va ruga cineva drept. Primul loc, dar dacă rugăciunea lui nu-l duce acolo, păi iertaţi-mă, dar sunt atâţia care spun că se roagă, dar nu tot cel ce spune „*Doamne, Doamne*” va fi primit, ne spune Hristos.¹⁴ Prin urmare, aşa să ne măsurăm calitatea rugăciunii noastre: dacă ea ne duce în Casa Domnului, acolo unde El sălăşluieşte, acolo unde El Însuşi vine, Se jertfeşte, acolo unde fraţii noştri se roagă împreună, că unde-s doi sau trei şi El este între noi. Noi care ne-am osebbit de fraţii

¹³ Ps. 10,4

¹⁴ Matei 7, 21

noştri din îngâmfare, din mândrie, din dispreţ, cum credem că-L atragem pe Cel care este blând, smerit şi care ne-a dat poruncă să ne iubim unii pe alţii? Niciodată n-o să vină la aşa fel de oameni, rugăciunea. Dar, poate veni cu o cercetare puternică, chiar aşa descoperindu-le că nu fac bine, că nu-i bun gândul care îl au şi să ne întoarcem, să ne întoarcem în Biserică. Acolo ne mântuim, pentru că acum avem Biserici, slavă Domnului şi Dumnezeu în chip desăvârşit se dă tuturor celor care-L voiesc pe Dânsul. Să mergem la Biserică.

Întrebare: *Cât de des trebuie să mergem la Biserică?*

Părintele Savatie: O, cum spune David: „*Una singură am voit de la Domnul, ca să locuiesc în casa Ta în toate zilele vieţii mele*”.¹⁵ Iacă, cât de des trebuie să mergem. Dar fiecare cum poate să împlinească. Sufletul care a iubit pe Domnul, asta vrea, în toate zilele vieţii Sale să stau în casa Lui. Nu este binecuvântare mai mare pentru el. El a cunoscut asta. Dar nu toţi pot îndeplini. Să meargă măcar când este slujbă. Biserica ne-o lăsat duminicile, să mergem la praznicele mari care le avem. Dacă cineva are dragoste şi are o vreme liberă, o zi, poate să meargă şi peste săptămână, foarte bine. Dacă cineva

¹⁵ Psalmul 26, 7

are Biserica nu departe, poate să treacă măcar să se închine. E mare binecuvântare dacă cineva în drum spre serviciu sau eu știu spre altele, intră și face o închinăciune și cere la Dumnezeu binecuvântarea Lui, pentru că acolo este harul. Și n-ați văzut cât de repede și dintr-o dată ne astâmpără simțurile numai când intrăm în Biserică, mai mult decât dacă ne rugăm un ceas în camera noastră, pentru că aici este rugăciunea nu doar a unui om, aici este Duhul Sfânt care se pogoară în inimile noastre și El se pogoară la noi. Pentru că El Însuși ne-a lăsat cuvântul că unde-s doi sau trei va fi și El; pentru că El Însuși se sălășluiește în Biserică asta în chip desăvârșit, în Sângele care stă pe prestol și stă întotdeauna. Așa că, numai intrând, fără efort prea mare din partea noastră dobândim liniște, împăcarea simțurilor. E foarte bine, măcar scurt, dar fiecare cât poate, după dragoste.

Dacă vrei să cunoști măsura dragostei tale către Dumnezeu află că e pe cât ești tras de Biserică Lui. Dar noi trebuie să fim trași ca un cerb care însetează după izvoarele apelor. Asta-i starea bună a inimii, asta-i chemarea Duhului, asta-i starea omului, a fiului care iubește pe Tatăl și-L poate chema și e gata și așteaptă împărăția Lui. Restul încă suntem orbi.

Întrebare: *Cum putem face niște oameni care au fost smintiți de fețe bisericești să mai meargă la Biserică?*

Părintele Savatie: Dumnezeu să facă cu ei. Oamenii care se smintesc au mândrie în ei. Să se roage la Dumnezeu să-i izbăvească, să le dea gând smerit. Să vă spun un caz cu gândul smerit. Eu eram diacon și nu eram mai bun decât acuma, mă gândeam că sunt foarte deștept. Și eram la Iași și am vrut să merg la Biserică la slujbă. Era sâmbătă. Eram la sora mea. Am soră în Iași și alături era o bisericuță. Și ies, dar mă chemaseră părinții să merg la „Trei Ierarhi” să slujesc. De acum aveam în plan și când ajung pe la bisericuță, trecând pe lângă ea, în întâmpinare vine preotul de la biserică cu o femeie cam la treizeci de ani, care cam râdea ea așa și era cam vopsită. Eu om foarte smerit, de monah silitor, mă gândesc: *O, preotul umblă cu femeile astea hizlite, face sminteală.* Ajung în dreptul lui, mă gândesc: *Da nici să nu-l mai salut, așa fel de preot care uite în văzul tuturor se chicotește cu frumoasa asta.* Ajung în dreptul lui, la care părintele zice: *Ce faci frate? Unde slujești diseară?* Și mă ia, mă ia în brațe așa, dar eu mă gândesc, o și omul ăsta și când mă uit, încă mai și miroase a vin. Zic (în gând): *Iaca-i bună, frate. Nu-i destul că umblă cu cine umblă, încă mai și bea. Foarte bine părinte. Așa o să atragem noi oamenii în Biserică cu astfel de*

menii în Biserică cu astfel de preoți și de fapte. Dar, el cu mare dragoste mă ia în brațe și zice: *Vino să slujim împreună.* Dar eu: *Iaca, cu cine n-am mai slujit eu împreună. Nu, părinte. Eu mă duc la Trei Ierarhi. Eu nu-s orice fel de om.*

Și vedeți lucru, gândul meu de om nebun. Să vedeți părintele ăsta, cu o desăvârșită dragoste și putere, mă ia așa, mă strânge și-mi spune: *Gândul cel bun, părinte.* Și așa ne despărțim. Și atunci m-am trezit eu ce-am făcut. Omul ăsta, era preot al Dumnezeului celui viu, și pentru că el era așa, Dumnezeul lui i-a dat și el a văzut toată starea mea, toată nebunia mea. Și Dumnezeu s-a milostivit de mine și nu m-a lăsat așa, dar Dumnezeu mi-a zis: *Gândul cel bun, părinte.*

Gândul ăsta îl cerem noi și-n *Rugăciunea Sfântului Efrem*, gândul cel smerit. Dacă noi vom avea gândul smerit, o cum vom vedea pe toți sfinți cu adevărat! Pentru rugăciunile părintelui aceluia, o, dacă m-aș mântui! Adevărat vă spun, cine se smintește, cel care are în sine stricăciune, cel care săracul, of, nu-i bună starea asta. Dumnezeu să ne dea la toți să cunoaștem: *„Așa, Doamne, Împărate, dăruiește-mi să văd greșelele mele și să nu osândesc pe fratele meu, că binecuvântat ești în veci. Amin.”*

Dar cei care vor judeca pe preoți și pe toate celelalte. O, fericiți cei care s-au izbăvit de asta. Știți

cum văd ei lumea, cum se bucură tot timpul, cum tresaltă când văd un preot? O, nu știți ce bucurie au, ca pe Dumnezeu, pentru că Dumnezeu le-a dat gândul bun. Știți câtă binecuvântare au ei pentru asta? Ei de acum trăiesc în Împărăția care va să vină. Cu adevărat vă spun. Să ne dea Dumnezeu vederea asta. Să ne dea Dumnezeu, dar asta se începe de la a nu vorbi de rău. Niciodată să nu credem nimic de rău, nici despre preoți, nici de vom vedea, niciodată să nu spunem și Dumnezeu ne va da gândul cel bun și vom fi fericiți și pe alții îi fericim. Asta zic pentru cei care se smintesc de fețele bisericesti.

Întrebare: *De când m-am îndrăgostit nu mai îmi stă gândul la rugăciune, ci numai la fata aceea. Ce pot să fac să scap de această stare?*

Părintele Savatie: Vedeți cum, deci poate fi așa fel de dragoste în care gândul să fie tot timpul la persoana iubită. Cu adevărat așa este omul care îl iubește pe Dumnezeu. Dumnezeu să ne dea puterea asta. Dumnezeu să ne dea.

Poate fi și așa ceva. Păi, ce să zic eu, nu știți cum e asta? Rugați-vă! Am avut și eu așa. Da, stăteam în chilie și tare mai plângeam și-am zis așa: *„Doamne, Tu știi că eu am venit la Tine, eu nu înțeleg și nu am tragere către Tine. Dar, Tu știi că toată viața mea Ți-am dat-o Ție, de ce sunt așa de tare chemat înapoi? Ajută-mă și izbăvește-mă. Vino Tu, că*

eu nu pot. De ce sunt așa de tare sfâșiat? Tu cunoști că eu pe Tine Te-am iubit și Ție voiesc să dau viața mea". Și Dumnezeu o auzit, după un timp.

Așa să ne rugăm. Să ne rugăm: „Doamne, eu al Tău sunt. Te mărturisesc pe Tine Dumnezeu, Mântuitor. Tu știi cum Te-am iubit pe Tine mai înainte. Eu așa puțin cum mă rugam, dar Te căutam. Ce s-a întâmplat cu mine? Dă-mi Doamne, învață-mă s-o iubesc frumos, drept, că n-ai lăsat Tu dragostea între bărbat și femeie ca ea să strice dragostea cu Tine. Tu ne-ai lăsat unii cu alții ca noi iubindu-ne să ne apropiem de Tine, nu să ne depărtăm. Învață-mă Doamne să o iubesc drept. Depărtează de la mine toată starea nedreaptă și vederea nedreaptă pe care o am despre ea, pentru că sigur îi nedreaptă pentru că Te pierd pe Tine. Ajută-mă, vino Tu și ne învață să ne iubim după cum Tu Însuși ai voit ca să nu ne pierdem, că ai Tăi suntem. Tu ne-ai zidit pe noi, și pe mine și pe ea, Tu învață-ne să ne iubim drept”.

Să ne rugăm așa lui Dumnezeu. Să-i spunem Lui necazul. Tu știi Doamne firea noastră spre ce trage, grabnic Te uită și grabnic aleargă spre lucrurile văzute, dar trecătoare. Ajută-mă, vino între noi, nu ne lepăda pe noi. Și Dumnezeu ne învață să iubim frumos, drept. Sigur că da, cum să nu ne învețe. El

toate știe să le binecuvânteze și să le întoarcă în frumusețe și în bucurie.

Întrebare: *Pe lângă rugăciune, mai există o cale prin care putem afla care e voia lui Dumnezeu cu noi, excluzând voia ca toți oamenii să se mântuiască, că aceasta este evidentă? Și prin rugăciune, cum putem afla acest lucru?*

Părintele Savatie: *Eu nu știu cum îi prin rugăciune. Mai sigur este prin duhovnic. Puțini, foarte puțini sunt cei care pot afla voia Domnului prin rugăciune. Și ăștia sunt foarte mari și foarte puțini. Mai sigur este prin duhovnic ca să nu ne înșelăm și să nu intrăm în mari suferințe. Așa aflăm voia Lui, e mai sigur.*

Întrebare: *Când rostim anumiți psalmi, cum este de exemplu Psalmul 7, unde ajungem la versetul, dacă am făcut aceasta, nu ne blestemăm pe noi înșine?*

Părintele Savatie: *Ne rugăm la Dumnezeu să ne izbăvească de blestem. De asta ne spovedim înainte de asta, înainte de a începe Psalmii. Când spunem: cercetează, vezi dacă este vicleșug întru mine. Sigur că este. Sunt plin de vicleșug. Dar înainte de a citi psalmii, ne spovedim: **Împărate ceresc, Tatăl nostru, și Psalmul 50.** Ne spovedim întâi. Prin Psalmul 50 spovedindu-ne Dumnezeu poate să ne*

curăţească cu harul Său ca să fim cuvioşi. Cum spune şi David: „*Cercetează căci cuvios sunt*”. Cuvios, dar mai înainte spovedeşte ce fel de fapte a făcut şi ce stări mai are. Aşa şi noi, să ne spovedim întâi Domnului şi apoi putem rosti multe cuvinte şi cele care sunt în Psalmi. Să nu ne rugăm niciodată fără spovedanie. Preoţii mai ştiu: „*Dumnezeule curăţeşte-mă! Dumnezeule, miluieşte-mă!*”. Întâi facem nişte închinăciuni la Dumnezeu prin care cerem să ne curăţească, să ne miluiască şi după asta zicem: „*Slavă Ție Dumnezeule, Slavă Ție! Împărate ceresc, Mângâietorule...*”

Să ne spovedim întâi, să nu intrăm așa în rugăciune, pentru că intrăm la Cină fără haină. Nu trebuie așa. Toți Părinții așa ne îndeamnă. Întâi ne spovedim, apoi cerem la Dumnezeu iertare, cerem milă că suntem păcătoși, întinați, nevrednici să chemăm numele Lui, ca el să ne facă vrednici să-L chemăm. Așa să ne apropiem de rugăciune.

Întrebare: *Dacă mă uit la televizor, apoi îl închid și mă apuc de rugăciunile de seară, îmi vin în minte cele ce am văzut. Ce să fac?*

Părintele Savatie: Să nu te mai uiți la televizor înainte de rugăciunile de seară!

Întrebare: *Dar, după?*

Părintele Savatie: Cu atât mai mult, după! Știți de ce? Pentru că primim harul lui Dumnezeu, care ne dă har din dragostea Lui, iar noi îl batjocorim și dăm cele sfinte porcilor, dracilor. Batjocorim și Părinții din cauza asta nici măcar nu vorbeau după rugăciunea de seară, ca să nu piardă harul. Ei nu aveau televizoare, dar ce ne-ar răspunde ei? Așa că batjocorim harul care Dumnezeu ni-l dă din dragostea Lui, pe care nu suntem vrednici să-L primim și cu atât mai mult după ce-l primim îl batjocorim.

Întrebare: *Smerenia și iubirea aproapelui sunt daruri ale Duhului Sfânt și nu se dau pentru vreun merit. Atunci de ce este omul vinovat dacă nu le poate avea, deși le dorește?*

Părintele Savatie: Ele nu se dau pentru vreun merit, dar se dau pentru silință. Ele nu se dau unui om pentru că el a postit mult, sau pentru că n-o dormit. Nu. Ele se dau din dragoste, dar se dau unei inimi care ea însăși caută dragostea. Părintele Porfirie spunea un lucru tare interesant. Zice că: „*Dumnezeu iubește pe cei pe care îl iubesc pe El. Și nimeni nu-L poate iubi pe Dumnezeu înainte ca El să nu-l fi iubit pe el*”. Ce lucru interesant este! Și spune: „*Dumnezeu trebuie să găsească în om vreun lucru vrednic de-a fi iubit*”. În Pavel a găsit o mare râvnă. Pavel făcea lucrul pe dos, el prigonea pe Hristos, omora creștinii. Ce-a

făcut el? Dumnezeu a găsit în acest om că este vrednic de iubire și l-a făcut vas al Său. Râvna asta a lui, deși era îndreptată împotriva lui Hristos, a plăcut Domnului. Domnul l-a chemat și i-a zis, uite ce poți face tu cu râvna asta, un lucru mult mai bun. „*Ușor îți este ție să dai cu piciorul în țăpușă, Saul. De ce mergi împotriva? Cu aceeași râvnă acuma știi ce ai de făcut*”.

Așa că, nimeni nu poate iubi, înainte de a fi iubit de Dumnezeu și Dumnezeu iubește doar pe cei în care găsește ceva vrednic de iubit. Asta Dumnezeu știe ce vede El vrednic de iubit. *Nu dă har, milă pentru merite, dar dă pentru tragerea noastră către El, că vreau să-L cunosc, că vreau să fac ceea ce spune El, deși nu-mi prea iese, dar omul are râvnă, are tragere și atunci Dumnezeu îl cercetează și îi dă daruri.* Din cauza asta să nu ne mirăm că unul nici nu a apucat să postească, să facă ceva vrednic sau le-a stricat pe toate când s-a apucat și Dumnezeu totuși i-a dat dar.

Dar un lucru. După ce primește darurile, omul începe a lucra cu mare râvnă, așa că, Dumnezeu le dă și pentru cele viitoare. Dumnezeu vede ce va fi omul acesta, vede schimbarea lui Pavel. Așa că, să nu lăsăm nevoința cu gândul că oricum nu pentru asta ni se dă. Nu pentru că postim ni se dă, dar pentru că-L căutăm pe Dumnezeu. Și pentru că-L cău-

tăm, noi facem ceea ce avem acuma la îndemână: post, rugăciune, tăcere. Plinim poruncile Lui. Dumnezeu ni se descoperă după poruncile Lui. Când începem a lucra poruncile, în măsura în care lucrăm îl descoperim pe Dumnezeu după ele. Așa că, nimeni pentru cuvântul că Dumnezeu nu dă daruri pentru merite să nu se lase de lucru. Să lucreze poruncile și Dumnezeu știe cum îi va da.

Întrebare: *Dumnezeu ne-a creat cu multă iubire. Trebuie să ne considerăm o viață întreagă păcătoși, chiar dacă am făcut tot posibilul să nu păcătuim?*

Părintele Savatie: Da, nu e problema de păcătoși, v-am spus, muritori, netrebniți. Dar, cine a făcut tot posibilul ca să nu păcătuiască? Nu spune Apostolul Pavel „*în lupta voastră cu păcatul, încă nu v-ați luptat până la sânge*”. Cine poate spune așa că a făcut tot posibilul? Oh, să nu mai spună nimeni așa. Gândurile astea nu sunt bune deloc. Numai pentru gândul ăsta e destul ca să nu te mântuiești. Doamne ferește!

Gând smerit să ne vină de la Dumnezeu. Cine a făcut, cine s-a luptat cu păcatul până la sânge? Cel care o cunoscut frumusețea smereniei nu se tulbură de la gândul că este păcătos, ci găsește în el izvor de lumină. Din cauza asta avem paradoxul: „*Fericiți cei ce plâng*”. Noi plângem, dar asta este o fericire, nu

este un plâns ca al oamenilor din lume, ca al păgânilor.

Aşa că, să ne considerăm păcătoşi, că nu greşim, să nu ne aşezăm, să ne suim pe masa Cinei înainte de a fi chemați de Stăpânul casei. **Vederea propriilor păcate este izvor de mare lumină în inima omului.** Cine le va vedea, va vedea slava lui Dumnezeu. Numai acelora care și-au văzut întunecimea inimii le-a strălucit lumina, pentru că Hristos spune: „*Celor ce ședeau în întuneric le-a strălucit lumina*”.¹⁶ Dar dacă noi vrem să fugim din întunericul ăsta, lumina venind nu ne va găsi. Aşa că să ne vedem păcătoşi și nu greşim. Nu greşim, mare bucurie ne vine din asta. De ce? Pentru că Dumnezeu a zis că *pentru cei păcătoși a venit*. Noi de ce vrem să ne osebim din ei? De ce vrem să fim cu cei drepti, pentru care El spune că nu a venit, pentru care se socotesc pe ei drepti. Fericiți cei care se văd pe ei înșiși păcătoși căci pentru aceștia a venit Hristos.

Întrebare: *Dorurile, dorințele sufletului meu din totdeauna sunt iubirea, libertatea, veșnicia. Dumnezeu în blândețea și bunătatea Sa m-a adus în Biserică. Acestea ce le doream mi le-a dăruit oarecum tot El. Le-am pierdut însă, mă pierd, îl pierd pe Dumnezeu. Cum să te aflu Doamne, încât să nu mă*

¹⁶ Isaia 9, 1

mai pierd? Cum să fiu liber? Cum să trăiesc libertatea adevărată, deplină și s-o pot trăi veșnic? Despre iubire am înțeles că tot la Domnul este. Cum să ajung la ea? Cum să fie Hristos viața mea, iubirea mea?

Părintele Savatie: Tot cel care primind daruri de la Dumnezeu, spune: *o le-am primit*. Nu se va bucura multă vreme de ele. Când ai spus că am dobândit asta și asta și asta, firesc e să urmeze părăsirea. Dumnezeu ne încearcă. El ne dă darurile din dragoste. Dar după aia ne părăsește să vadă ce facem noi, să încerce puterea dragostei noastre. Dacă noi nefiind cu El, îi vom păstra credincioșie, El va înmulți darurile față de noi. Dar, dacă noi îl vom părăsi, pierdem și ceea ce am primit mai înainte. Celui ce are mult, i se va da și celui ce are puțin, i se va lua și puținul pe care îl are.

Nimeni să nu primească gândul că de acuma este liber, că de acuma o dobândit har. Niciodată să nu-l credem. Nu prea avem nevoie să învățăm a trăi libertatea aici pe pământ. Liber va fi cel care ca și Sfântul Efrem Sirul se va socoti vrednic de iad și va cere ajutorul lui Dumnezeu. Dar știți că părintele ăsta, care în așa stare stă și se spovedește a fost răpit și Dumnezeu i-a arătat raiul și toate câte i-a cerut, i-a arătat Dumnezeu cum stau lucrurile, ca să le poată

spuna fraților și oamenilor. Totuși el se vedea pe sine nevrednic.

Sfântul Simeon Noul Teolog, care stătea față în față cu Dumnezeu, încât Hristos viu venea la el în lumină când se ruga, se vedea pe sine cu totul nevrednic și când venea Hristos, spunea: „*O, Stăpâne, cum ai venit la mine, care niciodată n-am lucrat nici măcar o poruncă a Ta. Cum ai venit la mine?*”

Asta este starea. Asta este libertatea pentru cel care o cunoaște. Dar cel care primește gândul că de acum sunt liber, de acum am harul, va trece prin mare ispită.

Niciodată să nu credem pe cei care ne șoptesc: Bine, bine. Nu spune la Psalmi: „*Să se întoarcă rușinați, să se întoarcă înapoi cei ce-mi grăiesc mie: bine, bine*”.¹⁷

Când îi vine gândul că: *bine, bine, că de acum avem har, de acum suntem liberi, de acum am înțeles cele ascunse ale Domnului, bine, bine, să nu credem pe ăsta. Întoarce-te înapoi și te rușinează cei ce-mi grăiești mie: bine, bine.*

Știu eu cine sunt, mai este vreme. Judecătorul El Însuși, Hristos cu gura Lui să-mi spună mie: „*Bine, slugă bună și credincioasă, treci în Împărăția Tatălui și moștenește Împărăția gătită înaintea veci.*”

¹⁷ Psalmul 39, 20-21

lor”.¹⁸ Acest bine când îl vom auzi, atunci vom fi liberi, atunci vom fi bucuroși și recunoscători. Până atunci mai bine să strigăm la El din ceea ce suntem. Nu vom pierde, dar să nu ne speriem că am pierdut. Toți trec prin asta. Și Sfinții Părinți își spovedesc pășirile. Să nu ne speriem. Că am avut har, că am avut bucurie, că simțeam cum îi iubim pe toți oamenii, sunt daruri ale Duhului, să ne arate că este cu putință asta. Acuma ni-l ia înapoi, să le lucrăm, să nu ne tulburăm că asta suntem noi. După ce-a luat harul, aia suntem. Știți cum, dacă harul ar fi tot timpul cu noi, n-ar folosi la nimic. Harul se dă începătorului, când el este putred de bube și puroaie, ca un anestezic. Vine harul, îi astâmpără mișcarea patimilor, amorțește, el nu mai simte durere, dar patimile lucrează. Spurcăciunea merge în el. El n-o simte, dar puroiază, ca sub anestezic. Din cauza asta, Dumnezeu după ce el își revine un pic, ia anestezicul și începe a lucra la puroaie. Atunci doare și ne speriem și deznădăjduim și, vai, ce mi-ai luat harul! Dă-mi-l înapoi!

Să nu cerem degrabă harul, pentru că asta nu ne schimbă firea. Trebuie să muncim noi înșine. Sfântul Iosif Isihastul spune: „*Nu vă doresc mult har, ci vă doresc multă experiență*”. Harul se poate pierde, dar

¹⁸ Matei 25, 23

experiența este harul în forma în care nu mai poate fi pierdut.

Așa că, să nu ne înfricoșăm de toate astea și de toate părăsirile astea, ci în ele să așteptăm până când Domnul ne va cerceta. Să ne socotim nevrednici de cercetarea Lui, așa îl atragem. Cum spune David: „Când am zis lepădat sunt de la fața Ta, atunci ai auzit rugăciunea mea”.¹⁹ Asta-i starea în care îl atragem. Dar, dacă ne gândim: cum m-ai părăsit pe mine, care eu eram așa și era har, și cum m-ai lăsat? Nu știu, să nu ne încrâncenăm în felul ăsta. Numai celor care se smeresc, celor smeriți, cei smeriți primesc har, iar celor mândri Dumnezeu le stă împotrivă, iar mândrul este tot cel care se revoltă atunci când pierde harul, pentru că prin asta mărturisește că se socotea vrednic de har. Nimeni nu este vrednic de har. Și cei nevrednici care se socoteau pe ei, sunt purtători de har.

Întrebare: *Atunci când conștientizez că sunt nimic și că urăsc viața în păcat pe care o duc, înseamnă că sunt smerit?*

Părintele Savatie: Ei, de ce vrei să știi dacă ești smerit? Nu ți-i de folos. Nu ești smerit.

¹⁹ Psalmul 30, 23-24

Întrebare: *Se spune că cel ce caută fericirea nu este fericit. Se poate spune și că cel ce caută smerenia, nu este smerit?*

Părintele Savatie: Nu. Cel care caută fericirea este nefericit pentru că nu știe ce caută. Dar știți de ce? Pentru că, cunoști ce este fericirea abia atunci când ea vine peste tine, dar așa umblând în neștire. Dar cel care caută smerenia, este fericit, pentru că pentru asta Dumnezeu ne dă har. De ce am zis că nu este de folos să știm că suntem smeriți? Sfântul Efrem Sirul, spunea că: „Dumnezeu pe cel frumos la chip îl ispitește cu frumusețea chipului, pe cel ce are voce frumoasă cu vocea lui frumoasă, pe cel puternic la trup cu puterea lui, pe cel milostiv cu milostenia lui, pe cel smerit cu smerenia”. Înțelegeți? Chiar pe cel care are de acum smerenia, vrăjmașul îl poate ispiti prin însăși smerenia lui.

Așa că, nu avem nevoie niciodată, nici să nu întrebăm pe nimeni dacă suntem smeriți, și cu atât mai mult să nu credem gândul că suntem smeriți, că prin asta am pierdut totul. N-avem noi nimic, Dumnezeu în noi.

Întrebare: *Cum putem lupta cu păcatul mândriei?*

Părintele Savatie: Prin smerenie, prin ascultare, oprește-te de la a vorbi de rău, de la a contrazice pe cineva. De aici se începe lupta. Azi un pic, mâine un

pic, pentru că degeaba pleci capul, degeaba faci alte lucruri, dacă în toate îţi faci voia ta. Dacă încerci cu orice chip să convingi pe celălalt că tu ai dreptate, niciodată nu te vei izbăvi de mândrie, tot prin înfrânarea gurii. Sfântul Apostol Iacob spune: „*Bărbatul care îşi înfrânează limba este bărbat desăvârşit că îşi va înfrâna toate simţurile sale*”.

Cine se va înfrâna pe sine în vorbă cu aproapele său, nu se va înălţa asupra lui, nu va ţine să-l contracţică, nu va ţine să-l convingă de nu ştiu care lucruri, nu va ţine să iasă întotdeauna pe a lui, că el are ideea cea mai dreaptă, cea mai bună. În general vine şi spune: *Ce-a făcut maica aia în mănăşire, că o făcut aşa o treabă, eu sunt arhitect, şi ştiu aşa ceva. Eu am făcut studii. Ce-i cu kitsh-ul ăsta?* Lasă-l în pace! Ce ştii tu multe! Înţelegeţi? Vrajmaşul vine şi ne arată că noi ştim, că noi suntem în domeniu, că noi cunoaştem mai bine decât alţii. Să lăsăm toate astea şi aşa biruim mândria. Dar cu mândria, oho, cât avem de luptat, până la sfârşitul vieţii noastre. ăsta nu e un exerciţiu aşa, azi şi în două luni am dat ca la şoferie, dăm examenul şi avem brevet de om smerit. Nu prea aşa.

Întrebare: *Vorbiţi frumos şi Dumnezeu să vă dea cuvânt şi pe mai departe. Dar după tot ce aţi vorbit aici, îmi dau seama că este foarte greu să ducem o viaţă duhovnicească. Nu credeţi că Dumnezeu*

este prea sever, dacă şi pentru un gând de mândrie putem pierde raiul? Nu ne cere prea mult?

Părintele Savatie: Iarăşi vorbeşti frumos... Şi data trecută mi-a spus cineva aşa. Iertaţi-mă. Asta să i-o spuneţi atunci lui Dumnezeu, nu mie!

Iertaţi-mă, pentru asta nu trebuie să-l facem pe Dumnezeu asemenea nouă. Dumnezeu a spus prin David: „*De vedeai furul cu el mergeai şi cu cel desfrânat, partea ta puneai. Ai crezut că voi fi asemenea ţie? Dar voi pune păcatele tale înaintea ta*”.²⁰ Să nu credem că Dumnezeu va fi asemenea nouă. El va pune în faţa noastră păcatele noastre. Ce ne este nouă? Să nu ne temem de smerenie! Că-i sever? Să plângem dacă-i sever. El a spus ce trebuie să facem, ca şi văduva care trebuia să convingă judecătorul ăla care nici de Dumnezeu nu se temea, nici la faţa oamenilor nu căuta. Să mergem mai des. Păi n-a răspuns aşa cel cu talantul? „*Te-am ştiut că eşti om aspru, care seceri de unde n-ai semănat şi n-am lucrat talantul tău*”.²¹ „*O, slugă leneşă şi vicleană, ai ştiut că sunt aspru. Păi trebuia să dai talantul tău la schimbătorii de bani*”.²²

²⁰ Psalmul 49, 19

²¹ Matei 25, 24

²² Matei 25, 26-29

Răspunsul ăsta nu acuma, atunci să vedem cum îl dăm Lui. Dar, acum este vreme în care putem să ne smerim și să cerem ajutorul Lui.

Întrebare: *Ce înseamnă faptul că Dumnezeu ne ispitește prin smerenie și milostenie, dacă noi suntem smeriți și milostivi?*

Părintele Savatie: Nu Dumnezeu, vrăjmașul ne ispitește. Dacă ești milostiv, după orice virtute urmează glasul vrăjmașului: *Bine, bine*. Asta avem în Psalmi: „*Să se întoarcă înapoi și să se rușineze cei ce-mi grăiesc mie: bine, bine*”. Sfântul Siluan spune că e foarte greu ca omul să învețe a păstra harul, pentru că îndată ce-ai primit harul, ispititorul spune: *O, ai primit harul! Dar pentru ce oare l-ai primit? Cred că pentru că ești milostiv. Sau pentru că ai și postit și pentru cutare și cutare și cutare...*

Asta-i starea. Așa că nu Dumnezeu, Dumnezeu lasă pe vrăjmaș să ne ispitească. După orice faptă bună să așteptăm că ne va ispiti. Ai făcut milostenie, îndată îți suflă cât de bun ești, cât de mult s-a bucurat omul cutare, cum tu ai fost așa de bun. Să uităm îndată faptele noastre bune.

M-am gândit așa: *Doamne, eu uit toate faptele mele bune, dar Tu uită toate faptele mele rele*. Și eu cred că așa putem merge înainte, să nu ținem minte nici o faptă bună. Nimic n-am făcut bine. Asta înseamnă. Chiar și prin smerenie, Sfântul Ioan Casian

și Sfântul Ioan Scărarul ne spun că mândria este singura patimă care se trage din virtuți. Cu cât mai multe virtuți agonisim, cu atât mai multe argumente și prilejuri are vrăjmașul să ne ispitească. O, ești și milostiv, te și rogi, ții post, încă ești și smerit. Înțelegeți? Deci mândria este singura patimă care iese din virtuți. Înfricoșător lucru. Ce vom face? Nu vom lucra virtuțile? Să le lucrăm. Să le lucrăm, dar să nu credem niciodată glasul care ne spune: Bine, bine.

Întrebare: *Cum putem face o spovedanie cât mai sinceră și curată?*

Părintele Savatie: „*Cine știe sufletul omului?*” - spune Apostolul Pavel. „*Decât el și Dumnezeu*”.²³

Spovedania care îți aduce plâns, spovedania care te face să te vezi mai mic decât toți oamenii și totodată să ai nădejde, aia îi spovedanie bună. Aia te curăță și te eliberează.

Odată cineva, un părinte, în rugăciune o fost răpit. Și ucenicii îl întreabă: „*Ce-ai văzut Părinte?*” Și el se întoarce și zice: „*Păcatele mele le-am văzut*.” O mai stat puțin și o zis: „*Și pe Domnul iertându-le*”. Și o mai stat puțin: „*Și pe ale lumii întregi*”.

Înțelegeți cum e? Asta e spovedania: am văzut păcatele, dar am văzut și pe Dumnezeu. Și nu L-am văzut iertându-mă numai pe mine păcătosul, ci pe

²³ I Corinteni 2, 11

toți oamenii, pentru că eu sunt mai rău decât toți oamenii. Asta-i gând sănătos, asta-i starea sănătoasă care ne slobozește și este însoțită de lacrimi, de lacrimi cuminți care nu numai sufletul, ci și trupul nostru ni-l face duhovnicesc. Asta-i spovedania. Dacă sunt astea e minunat. Uneori ea nu-i însoțită de nici un fel de cuvânt, însuși Duhul răscolește ale tale toate și le pune înaintea Lui. Și tu înțelegi că nu mai are rost cuvântul, așa cum Petru a înțeles că nu mai are rost atunci când a întrebat Hristos: „Simone, Fiul lui Iona, mă iubești Tu pe Mine?” A înțeles că nu mai are rost să-i spună, iartă-mă n-am știut ce fac, aia și aia. A zis: „Tu știi toate, tu știi că te iubesc”.²⁴

Așa și sufletul care este cercetat își îndreaptă spovedania înaintea lui Dumnezeu, cunoaște că Domnul știe toate și că l-a slobozit atunci. L-a slobozit, dar se vede mai jos ca toți oamenii, dar are și nădejde, pentru sine și pentru toți oamenii. Asta-i lucru minunat.

Vederea păcatelor care îți pierde nădejdea, asta nu e spovedanie, deși poate să fie foarte corectă. Adică, păcatele pe care le vezi sunt reale, sunt ale tale, dar dacă nu te face să te vezi mai jos decât toți oamenii și totodată să ai nădejde, și nu doar pentru tine nădejde, ci pentru toți, apoi aia nu-i chiar bună.

²⁴ Ioan 21, 17

Întrebare: Suntem mulți preoți tineri duhovnici. Mulți oameni pun la îndoială lucrarea lui Dumnezeu prin noi, pe motiv că suntem prea tineri. Ce ne spuneți nouă preoților tineri, dar și oamenilor?

Părintele Savatie: Mie îmi pare rău că sunt așa fel de oameni. Vă spun drept. Oamenii aceia n-au înțeles ce a zis Dumnezeu. Sfântul Ioan Gură de Aur spune (nu este cazul pentru că poate să fie și preot sfânt): „E ușor a cinsti un preot sfânt, dar încearcă și cinstește pe unul păcătos. Când cinstești un sfânt, arăți clar că cinstești omul. Dar, când cinstești un preot păcătos, arăți că cinstești harul lui Dumnezeu care este în el”.

Dacă noi nu cinstim harul? Ce suntem noi? Pe cine cinstim? Ce cinstim: barba cât îi de lungă? Ce cinstim? Dacă nu Dumnezeu lucrează în barba aia, oare aia ne va mântui pe noi? Dacă Dumnezeu lucrează acolo și El a zis că va lucra și aici, ce ne mai interesează restul lucrurilor? Noi ne-am despărțit de Dumnezeu. Noi gândim lucrurile nu știu cum. Nu știu cum vedem noi preoția. Preoția e împărțită pe categorii, lucru înfricoșător. Ia uitați-vă: preoții călugări sunt sfinți, ăia dacă-ți fac o rugăciune toate-s bune? Dar preotul de mir? Stau bisericile goale. Pune o mănăstire în vârful muntelui și vin până acolo de la 200 de km. La el în biserică, la părintele lui în biserică, nu merge la biserică. Ală nu-i călugăr. Noi

suntem eretici. Ce mărturisim noi prin asta? Noi mărturisim că nu cinstim preoția. Dar ce cinstim noi? Și asta se întâmplă și noi o trăim și asta-i dureros și de aici vine: preoți bătrâni, preoți tineri, preoți călugări, preoți căsătoriți și așa mai departe. Harul lui Dumnezeu lucrează și are putere. Și are putere pentru credința ta. Oare întâmplarea cu Mântuitorul cu femeia cu scurgerea de sânge nu ne spune cum primim darurile? „O, atâția se împing în Tine și Tu întrebi: cine Te-a atins?... Că a ieșit o putere din Mine”.²⁵ Mulți se atingeau de Mântuitorul, și nu primeau de la El însuși nici tămăduire, nici nimic. Acum și cu preoții e același lucru. De nu va avea omul credință, poate să fie Apostolul Pavel, nu primește nimic. Dar, de va avea omul credință poate să fie un preot și ca mine, și Dumnezeu poate să-l tămăduiască de toate bolile și să-i facă minuni lui. După credința ta îți va fi ție și să nu uităm că Hristos lucrează în toate și să nu mai împărțim preoții pe categorii. Înfricoșător lucru! Arătăm că noi n-am cunoscut nimic din Dumnezeu, și arătăm cât suntem de necredincioși, căutători la fețe, și oameni săraci în inima noastră, săraci de gândul cel bun.

²⁵ Marcu 5, 28-31

Întrebare: Cum vedeți Sfinția voastră prietenia dintre doi tineri și apropierea dintre ei? Și cum putem lupta cu pofta trupească?

Părintele Savatie: Cu pofta trupească putem lupta, fugind de ea. Spune Apostolul Pavel: „*fugiți de curvie*”.

Cu orice fel de patimă putem lupta oricum, dar de curvie numai fugind de ea, ne-a spus Apostolul. Nu filosofând despre ea. Stând cu iubita în brațe și filosofând despre cât de rea e curvia, n-o să scapi de ea. Da, asta ne spune Apostolul: „*Fugiți de desfrânare!*”²⁶ Feriți-vă, fiți cu înțelepciune!

Patima va fi, dar dacă vom fi înțelepți poate să se risipească. Să ne rugăm, să evităm să rămânem singuri, de aia de acolo, ce credeți? Să țineți minte orice prilej de a rămâne singuri, sau orice întâmplare nu este de la nimic altcineva decât de la diavolul care voiește să ne piardă pe noi. Evitați-le pe astea în orice caz. Că nu aveți unde dormi, nu le credeți, că cei care au pățit-o pot spune că așa este. Așa că fugiți de curvie, nu altfel, nu meditând. Nu ajută. Nu a ajutat altora mai mari, ca David, cu atât mai mult nouă, nu filosofia despre cât de rea e patima. La o parte, și dacă ne iubim așteptăm ziua cea bună. Altminteri pășim ceea ce pățește toată lumea și după aia e mai greu de întors.

²⁶ I Corinteni 6, 18

Întrebare: *Ce puteţi spune unui tânăr care tânjeşte după moarte, pe care o vede ca o izbăvire de suferinţele iubirii neîmpărtăşite şi nu ca pe o uşă către Dumnezeu?*

Părintele Savatie: Ei, tânărul nu ştie ce este moartea. Aşa săracii romantici visau moartea şi când ajungeau la ea, ce aveau?

Nu fraţilor, moartea nu este un vis aşa de plăcut. Dacă ai visa drept moartea, ai dobândi pe Dumnezeu. Dar aşa cum unii visează greşit despre Dumnezeu, unii visează greşit despre moarte. Moartea nu este izbăvire. Hristos este izbăvitorul din moarte. Moartea este ieşirea din vremelnicia asta. Nu-i sănătos gândul ăsta frate, sau soră, cine eşti.

Luptă şi cunoaşte că moartea nu este ca în poeziile romanticilor, moartea este aşa cum o descrie Scriptura: înfricoşătoare. Nimeni să nu şi-o dorească, decât dorind pe Hristos dincolo de ea, aşa ca Sfântul Pavel. Dar dacă Hristos nu este aici, iertaţi-mă să nu credem că îl vom avea după moarte.

Pavel aici spunea: *nu mai trăiesc eu, ci Hristos în mine*. Şi ştia că dincolo va trăi cu El în chip mai desăvârşit, dar dacă noi aici pentru că nu L-am cunoscut pe Hristos, vrem să murim, de unde credem că o să-L avem dincolo de moarte?

Să nu dorim asta, să nu dorim moartea până când nu-L vom vedea pe Hristos în noi. Aşa făceau

Sfinţii, şi pe patul morţii se plâneau. Sfântul Sisoe spune: „O, să-mi mai dea un ceas de pocăinţă, pentru că încă n-am început, încă să nu mor”. Înţelegeţi? Sfinţii se rugau, noi ne rugăm: „Sfârşit creştinesc vieţii noastre fără durere, în pace, Domnului să cerem”. „Şi ne izbăveşte pe noi de moarte năprasnică”. „Nu lua viaţa mea la jumătatea zilelor mele”,²⁷ spune David. Adică să nu murim pe neprins de veste, dacă nu suntem împăcaţi cu Dumnezeu. Asta-i gândul care ni-l spune Pavel. Deci nemaifiind noi, ci Hristos, dorim moartea, pentru că aşa vom fi cu El mai desăvârşit. Dar nefiind Hristos în noi, o, ne rugăm să ne amâne moartea până când se va sălăşlui în noi, şi aşa să trecem dincolo, împreună cu El, altminteri Doamne, Doamne fereşte pe toţi.

Întrebare: *Cei mai mulţi tineri şi mai ales adolescenţii confundă libertatea cu libertinajul. Ne explicaţi puţin diferenţa dintre acestea?*

Părintele Savatie: „După roadele lor le veţi cunoaşte”, ne spune Mântuitorul. Socotesc aşa. Apostolul Pavel spune aşa: „Roada duhului este pacea, bucuria, îndelungă răbdarea, dragostea”.²⁸

Ce ne aduce libertinajul? O scurtă bucurie, un entuziasm şi o încântare de două săptămâni, după

²⁷ Psalm 101, 25

²⁸ Galateni 5, 22

care fie vine despărţirea, fie vine vestea că e gravidă şi că trebuie să facă avort şi intră în tot stresul ăla groaznic. Cum să ascundă de părinţi? Cum să facă rost de bani? Şi chiar dacă au bani, după ce-or făcut avortul îşi iese din minţi. Care sunt roadele: ucidera, neliniştea, după care, cred că 98% se şi despart. Care sunt roadele? Aia e libertate?

Asta e diferenţa dintre libertate şi libertinaj. Libertatea este veşnică, dar libertinajul este vremelnic, şi sfârşeşte în durere şi în singurătate, la urmă moartea.

Asta e diferenţa pe scurt. Cine are de înţeles, înţelege, dar cine nu vrea să înţeleagă, oricâte cuvinte am adăuga nu-i va fi de folos. Dumnezeu să ne dea de la El înţelegerea cea bună şi putere să urmăm gândul cel bun.

Întrebare: *Priviţi în jurul dumneavoastră, sunt foarte mulţi tineri. Spuneţi-ne cum să ţinem un post care să ne liniştească şi să fie bun. Nici prea aspru, nici prea delăsător.*

Părintele Savatie: Mergem mai uşor şi iar ne gândim la moarte. Dacă ne gândim la oamenii care nu au ce mânca, dacă ne vom gândi la cei din puşcărie, din spitale, care săracii, ştiţi cum stau. O, dacă ar căpăta ei o bucată de pâine. Ştiţi câţi sunt? Foarte mulţi sunt. Dacă ne vom gândi la ei, dacă ne vom gândi la cei morţi în foamete, noi vom posti mai uşor

şi ne vom uita la masa pe care o avem. Vom posti mai uşor, fiindcă noi suntem chemaţi la a-i milui pe ei, la a-l hrăni pe cel flămând, a-l îmbrăca pe cel gol. Şi dacă nu-i hrănim, măcar să flămânzim împreună cu ei şi astfel de gânduri ne uşurează postul. Îl fac plăcut şi Domnului şi nouă, pentru că ne dă har şi putere şi în acest post să ne rugăm pentru toţi cei care au murit de foamete, care astăzi mai flămânzesc şi însetoşează. O, cât sunt de mulţi, bătrâni, tineri părăsiţi, da, în spitale, în case de nebuni, sunt foarte mulţi. Dacă nu aici, cel puţin la noi în Basarabia. O, dacă aţi intra o dată acolo, ştiţi cum ar fi? N-aţi putea mânca, v-ar dispărea pofta de foame pentru mult timp, în ce stări trăiesc mulţi oameni. Noi suntem chemaţi să ne îndurerăm pentru tot omul. Nu doar așa ca o poezie! Asta înseamnă să ne gândim la dânsii, să ne gândim la toţi oamenii ăştia. De aici vine şi starea potrivită şi putem mânca mai puţin. V-a venit puțin de foame, amânaţi cât puteţi. Nici chiar să cădeţi pe jos. Amânaţi, iar când vedeţi că v-a venit ameţeala, mai mâncaţi puțin. Dar mai bine de două ori sau de trei ori cum are fiecare trupul, decât mâncând o dată seara mult, că risipim totul. Mâncând așa după putere, dar nici chiar prea tare să ne îngrășăm, mai ales acum în Post. Dacă avem gândul bun de dragoste și la oamenii ăştia și la moarte, că suntem noi înșine niște condamnați. Ce suntem noi pe pă-

mântul ăsta? Suntem ținuți în lanțurile păcatelor să mâncăm ca unii care nu suntem vrednici să primească din darurile Domnului? Așa ne spun Părinții. Am găsit la Sfântul Simeon, zice când mănânci să te gândești că nu ești vrednic de Domnul, de darurile pe care ți le dă El. Și în smerenie mâncând, să vedeți cum te și saturezi, n-ai nici iritare, și Dumnezeu și iertare de păcate îți dă și bucurie, și rugăciune și toate celelalte.

Dar când vine iritare, mâncați mai bine. Mâncați, știind că Domnul n-a oprit asta de la noi toți. Mâncați! Mâncați, numai că să nu vă iritați. Dar, mai fericit este cel care prin astfel de gânduri bune biruiește iritarea și ajunge la dragoste și rugăciune, dar decât să fie iritat, mai bine să mănânce. Mănâncă ce dă Domnul și mulțumește Lui.

Dacă mulțumim pentru toate, fericiți suntem și nu greșim și acela este post bine plăcut Domnului, în mulțumire și în dragoste făcut.

Întrebare: *Cât v-au folosit sfinției voastre și cât ne poate folosi și nouă lectura scrierilor Părinților contemporani. Ce părinți ne recomandați să citim?*

Părintele Savatie: Foarte mult ne folosesc nouă lecturile Sfinților. Asta ar trebui să citim noi, scrierile Părinților și Scriptura. Ce părinți? Citiți pentru că suntem așa de deznădăjduiți, și cum suntem, citiți pe Sfântul Siluan. Asta e o carte foarte folositoare pen-

tru fiecare. În Părintele Porfirie, o ce lucruri minunate am văzut în cartea asta ultima care o apărut. O, ce lucruri bune, acolo sunt și despre rugăciune, și despre smerenie și despre celelalte. Cele care le spun eu acuma, tot le-am găsit cândva prin astfel de cărți și ce mai dă Domnul să înțelegem ceea ce citim. Așa că sunt lucruri minunate și mult folositoare. Și nu știu ce-am fi făcut dacă Dumnezeu nu ne-ar fi lăsat acești părinți care să ne spună despre trăirile lor. Părintele Sofronie spunea că fiecare așa își verifică autenticitatea trăirii lui, dacă ele se regăsesc în ceea ce au trăit Părinții din totdeauna ai Bisericii. Așa cum vorbim despre smerenie, despre rugăciune, despre toate celelalte, dacă le găsim în trăirea Părinților sunt drepte, mergem drept. Dacă nu le regăsim, suntem în înșelăciune și să ne rugăm Domnului să ne izbăvească. Zice David: „*Cercetează și vezi dacă este vicleșug și rătăcire în inima mea, îndreptează-mă la calea Ta*”, la catisma 17 de la Miezonoptică spune asta. Așa că, să ne cerceteze Domnul și de avem rătăcire în noi, să ne îndrepteze la calea Lui. Citiți, dar asta prin Părinți. Dar Părinții, când îi citiți, mergeți și la duhovnic și întrebați, pentru că de multe ori, ne pare că găsim lucruri contradictorii. Nu prea citiți fără duhovnic ca să nu intrăm în ispită. Mergeți și întrebați și înainte de a vă sminti de un părinte, că unul zice așa, dar unul așa, nu primi gândul ăsta.

Ăsta nu e bun, până când nu te duci la duhovnic și prin rugăciune, Dumnezeu îți va arăta că amândoi au dreptate.

Dar când îți dă, că unul spune așa și altul așa, ăsta-i gând ispititor. Pentru că de multe ori și în Scriptură ne arată așa locuri contradictorii. Întotdeauna este gând ispititor. Să nu-l credem. Să mergem la duhovnic și prin rugăciune vom cunoaște că este vorba de același lucru. Să citim Părinții și când îi citim, să ne rugăm lor, ca ei înșiși să ne descopere ce-or vrut să spună.

Întrebare: *Părinte, vă rugăm să aprofundați cuvântul: „Unde s-a înmulțit păcatul, a prisosit harul”.*

Părintele Savatie: Păcatul este multă suferință, păcatul sapă în sufletul nostru ca un tractor, până-l răvășește. Suferința păcatului sapă, nu atât păcatul, cât durerea păcatului. Ei, cu cât este mai adâncă durerea, mai mare fântâna se face, cu atât mai mult har încapă în sufletul omului, după aceea când el se întoarce. Câtă durere ai cunoscut în inima ta, atâta har poți să primești în ea.

Părinții spun că doar pogorându-Se până la moarte, Hristos la iad s-a pogorât și a înviat. *Drumul către înviere duce prin iad.* Fiecare din noi trebuie să trăiască în sine, încă în această viață suferința iadului, ca să poată învia împreună cu Hristos. Dar

care este mai mare și mai cumplită suferință și ce este altceva Iadul, decât suferința păcatului? Așa că cel care s-a pogorât până acolo și a trăit durerea lui, nu în vreme ce săvârșea păcatele, ci când s-a lepădat de ele, atunci a descoperit durerea lor și durerea aceasta face loc pentru mult har, pentru mult, mult har. Nu este obligatoriu ca păcatul să atragă întotdeauna harul. Chiar dimpotrivă, cei mai mulți păcătoși se pierd. Și ne spune David, „*cumplită este moartea păcătosului*”.²⁹ Cumplită, în sensul că nu și-a cunoscut, nu și-a venit în fire în timpul vieții, nu și-a trăit iadul, ispășirea, durerea în timpul vieții, cumplită va fi, căci va trăi tot iadul veșnic. Dar cei care păcătoși, întorcându-se, fericiți sunt. Că acolo unde s-a înmulțit păcatul s-a prisosit harul pentru că durerea adusă de păcat în sufletul celui care se pocăiește, face loc harului.

Întrebare: *Cum putem ajunge să avem bucuria vieții în Hristos și în Biserică. Cum putem să fim niște oameni bucuroși?*

Părintele Savatie: Nu înainte de a cunoaște lacrimile și smerenia de rob. Să nu ne suim pe masa Stăpânului, fără să fim chemați de El, ca nu cumva venind să spună: *Prietene, du-te mai încolo, pentru că este altul care stă aici.*

²⁹ Psalmul 33, 20

Şi cel care se va apropia, ca şi Efrem Sirul şi cum ne apropiem toată Biserica, prin rugăciunea lui Dumnezeu, acela va cunoaşte Biserica, şi eliberare. Aşa să ne apropiem:

„Doamne şi Stăpânul vieţii mele, duhul trândăviei, al grijii de multe, al iubirii de stăpânire şi al grăirii în deşert nu mi-l da mie.

Iar duhul curăţiei, al gândului smerit, al răbdării şi al dragostei, dăruieşte-mi mie slugii, Tale.

Aşa, Doamne Împărate, dăruieşte-mi să văd greşelele mele, şi să nu osândesc pe fratele meu, că binecuvântat eşti în veci. Amin.”

Puterea duhovnicească a deznădejdiei*

Avem în Scriptură, se pare, la Înţelepciunea lui Solomon, un cuvânt al Domnului: „*Iată am pus înaintea ta, doua căi: viaţa şi moartea. Alege!*” Părinţii noştri ne vorbesc despre puterea omului de a-şi stăpâni şi de a folosi aceste puteri. Aceasta o vedem, mai ales, şi mai pe larg, desfăşurat în tratatul „*Despre om*” al Sfântului Grigorie al Nyssei, în care el vorbeşte despre felul în care pornirile bune ale omului devin altceva şi ne învaţă drumul înapoi, spre echilibrul bun al nostru, în care patima trupească, curvia, poate şi trebuie să ajungă la iubire de frumos; în care lenea, frica, trebuie crescute spre blândeţe şi aşa mai departe. Eu cred că şi ***deznădejdea***, care atât de adânc ne macină pe toţi, **poate fi îndreptată şi folosită spre binele nostru.**

De ce am pornit această discuţie? Pentru că aceasta nu este o vorbărie abstractă, toţi ştim realitatea pe care o trăim, şi, mai ales, duhovnicii, pentru că îi vedem aici. Am constatat, nu o dată, că tot

* Conferinţa susţinută în cadrul Serilor Duhovniceşti - Postul Crăciunului 2003, Alba Iulia.

omul care vine la spovedanie, începe prin a-și spovedi deznădejdea lui.

De aceea, am și socotit să încercăm să ne gândim cum am putea folosi ceea ce avem noi deja, pentru că de scăpat de ea am văzut că nu putem prea ușor. Cum o putem folosi așadar? Mă întorc iarăși și zic: **eu cred că deznădejdea este cea mai mare putere și forță în stare să ne răscolească sufletul, în stare să ne scoată la iveală până și cele mai ascunse subțirimi ale sufletului nostru.** Și acesta este un bun început, pentru că începutul și pricina căderii lui Adam a fost uitarea. El a uitat cine este și atunci diavolul l-a ispitit și i-a propus o nouă condiție pe care ar putea să și-o însușească. Deznădejdea ne readuce aminte cine suntem noi, ne readuce aminte că noi suntem, întâi de toate, muritori. Omul are firesc în sine chemarea de a stăpâni, pentru că Dumnezeu l-a făcut stăpânitor peste lumea întreagă, nu numai peste cea pe care călcăm noi, ci și peste cea cerească. Așadar, atunci când omul chemat firesc spre stăpânire, spre o bună stăpânire, împreună stăpânire cu Dumnezeu, își descoperă contrar așteptărilor sale de tinerețe înfrângerea sa totală în fața vieții, atunci el deznădăjduiește. *Deznădejdea survine atunci când omul își dă seama că el în toată ființa sa nu poate să devină ceea ce ar vrea să fie, că el nu este ceea ce credea el că este.*

Aceasta este deznădejdea, aceasta este moartea și pornirea firească a omului, care-și descoperă această condiție a sa, să dispară, să se sinucidă, pentru că el nu suportă condiția sa, pentru că el, în mintea lui, care este dată de la Dumnezeu bună, înțelege că o astfel de faptură nu-și are rostul. Și cu adevărat o astfel de faptură nu-și are rostul, dacă ea nu va fi împlinită prin reîntâlnirea cu Dumnezeu, de unde a și pornit, ca toate aspirațiile și dorințele lui să devină o realitate și el să-și recapete starea lui dintru început, starea lui firească. Unde este această putere?

Ideea și tema asta nu am inventat-o eu, o găsim la Părinții noștri și o vedem în *Viețile Sfinților*, acolo unde mintea noastră de creștini ai vremurilor noastre, nu poate face deosebire între deznădejdea care este socotită păcat și starea de pocăință, starea unei Maria Egipteanca sau a Sfântului Mucenic Varvar, care a cerut să trăiască cu porcii. Trei ani după asta n-a mai vrut să se ridice și a cerut părintelui să meargă în pădure să mai pască iarbă, și a mai păscut încă 11 ani. Starea cizmarului din Alexandria la care a fost trimis Sfântul Antonie ca să învețe desăvârșirea creștină, care, stând în piață, și bătând cuie în cizmele pe care le făcea, privind la ceilalți spunea: „*Toți aceștia se vor mântui Doamne, numai eu, nu*”. Și noi nu înțelegem de ce această credință că el nu se va mântui, și a noastră, care simțim la fel, că nu ne

vom mântui; pentru că, una este desăvârşirea pe care n-o atinsese încă nici Antonie şi alta este starea noastră jalnică în care colcăim. Şi mintea noastră de creştini ai vremurilor pe care le trăim, nu înţelege despre ce este vorba. Şi atunci, Dumnezeu trimite nouă un Sfânt ca Siluan, care este omul timpului pe care-l trăim, este apostolul timpului nostru. Şi atunci, când el nemaiputând să-şi răspundă la această întrebare pe care noi toţi o avem – eu aş vrea ca noi toţi s-o avem şi să nu mai trăim în afara întrebărilor, decât dacă am dobândit de acum puterea cea de sus şi suntem dincolo de aceste frământări. Aşadar, acest Siluan, frământat fiind, de ceea ce suntem noi, vine la Dumnezeu şi-L întreabă: „**Ce voi face pentru că dracii mă necăjesc şi eu nu văd capăt suferinţelor mele?**” Şi atunci Hristos îi dă răspunsul: „**Ține mintea ta în iad şi nu deznădăjdui!**”

Acesta este un paradox. Gândindu-mă la aceste cuvinte, de o vreme, *mi-am dat seama că numai Sfântul Siluan putea să le înțeleagă pentru că lui i-au fost adresate.* „Ține mintea ta în iad şi nu deznădăjdui!” Ce altceva este **iadul, decât în primul rând deznădejde?** În clipa în care nu mai deznădăjduieşti, ieşi din iad. Cum dar şi mintea în iad şi să nu deznădăjduieşti? Este unul din paradoxurile Evangheliei, de altfel ca şi toată Evanghelia care este un paradox, care este o sminteală, sminteală la care

suntem chemați noi toți. Şi dacă nu ne va învăța Dumnezeu să ieşim din acest labirint al minții noastre, omul singur nu o poate face.

Părintele Sofronie, care este ucenicul Sfântului Siluan, şi care l-a făcut cunoscut prin lucrarea lui Dumnezeu pentru noi, are o carte care se cheamă: „*A-L vedea pe Dumnezeu așa cum este*”. Această carte este o spovedanie – o autobiografie duhovnicească o numește Părintele Sofronie, la început, şi în care vorbeşte despre evoluția omului spre întâlnirea cu Dumnezeu, despre evoluția sufletului, în calea de la păcătoşenie spre lumină; iar *prima etapă* este cea a deznădejzii, dar a unei deznădejdi pe care *Părintele Sofronie o numește deznădejde harică*. Este o sintagmă paradoxală, desigur, auzului nostru. Cum poate fi o deznădejde harică? Şi eu cred că aceasta este starea Mariei Egipteanca, a Sfintei Taisia şi a Sfinților mari, pe care îi avem noi. Aceasta este deznădejdea lor, o deznădejde care, deşi le descoperă toată nimicnicia şi înfrângerea lor, totuşi tocmai prin aceasta îi împinge spre Dumnezeu, nu li-L ascunde pe Dumnezeu. *Starea lui Iuda este o stare de trezire*. Atunci când Iuda văzându-şi învățătorul prins, învățătorul iubit – de ce să nu spunem? – Hristos era învățătorul iubit al lui Iuda. Şi Iuda a mers după El, atunci când Hristos l-a chemat. Aduceți-vă aminte de tânărul bogat, care plinise toate virtuțile legii, dar

care atunci când a fost chemat de Hristos să-L urmeze, nu a putut. Iuda a făcut-o, pentru că socotesc că-L iubea pe Hristos. Dar el, prin patima care era în inima lui, a căzut în ispită. Ispita a fost și mai subțire decât pare. Pentru că Ioan Gura de Aur crede că Iuda n-ar fi crezut că Hristos o să se lase prins, pentru că L-a mai văzut pe Hristos dispărând din mulțime, atunci când iudeii L-au dus pe sprânceana muntelui ca să-l arunce și Hristos S-a făcut nevăzut. Iuda credea că și acum Hristos când gardienii, ostașii, vor încerca să-L prindă, va ridica mâna și toți vor cădea. Dar în clipa în care a văzut că nu este așa, că Hristos care a liniștit marea, care o făcut atâtea minuni se lasă prins și bătut și pălmuit, Iuda își vine în fire, fuge la preoți aruncă banii, îl mărturisește pe Hristos nevinovat, ceea ce n-a putut face Petru și zice: „*Luați, am vândut sânge nevinovat*”. Dar Iuda deznădăjduiește, Iuda și-a venit în fire, Iuda a cunoscut că ceea ce a făcut el nu este bine, Iuda a cunoscut realitatea sa în care se afla, pe care mai înainte n-o vedea, până a se ivi în inima lui deznădejdea; numai că el se lasă mai departe purtat de mintea sa și ca și Adam uită cine este ziditorul său, uită bunătatea lui Dumnezeu și dragostea Lui și primește, gândește un dumnezeu al minții sale, care nu exista în adevăr, un dumnezeu care nu iartă, așa cum altădată Adam și-a închipuit un dumnezeu zgârcit, gelos, care a ascuns

de el pomul cunoașterii. Și tocmai din această pricină, deși cunoștea realitatea, deși își venise în fire, el se întoarce și pleacă dinspre Dumnezeu și îmbrățișează moartea.

Altceva fac Sfinții, care întorcându-se la Dumnezeu, s-au întors după o viață cu păcate mai mari decât ale Iudei. Cine dintre noi nu a făcut păcatul Iudei? Dar și multe altele pe care le-am acoperit. Socotesc că Iuda nu era desfrânat, n-ar fi putut să fie așa printre Apostoli, pentru că toți erau cu ochii pe Apostoli și dacă se sminteau atunci când nu-și spălau mâinile, închipuiți-vă cum s-ar fi smintit, dacă ar fi fost printre ei desfrânați. Iuda nu avea asta și cred că nu avea multe dintre alte păcate. Avea unul, o patimă, patima iubirii de argint. De aceea, și noi zic să ne aplecăm asupra noastră ca să vedem care este acel cât prim, care este acea primă boală a inimii noastre prin care ne poate veni ispita, ca la vremea încercării noastre, să ne despărțim de Dumnezeul cel adevărat și să-L îmbrățișăm pe cel imaginat de mintea noastră, prin patima pe care o avem. Este ceva care pe sfinți i-a împins spre Hristos, iar pe Iuda de la Hristos. Și aceasta este tocmai uitarea, uitarea a ceea ce este Dumnezeu, dincolo de simțirile noastre, acel Dumnezeu care ne cheamă și la care ne putem întoarce, iar deznădejdea ne poate servi ca trambulină pentru aceasta.

Acum, cred că ar fi obositor și pentru unii și pentru alții să continui singur această discuție și tema pe care fiecare dintre noi o cunoaște din propria lui experiență. Așa că m-ați ajuta mult mai mult și ne-ar fi cu mai mare folos dacă cele pe care le-am zis eu aici le-ați contrazice sau le-ați îmbogăți, prin ceea ce fiecare dintre dumneavoastră sunteți.

Întrebare: *Cum putem să ne aflăm boala noastră de căpetenie a sufletului, și dacă o depistăm ce trebuie să facem mai departe?*

Părintele Savatie: Nu este nevoie de prea multă vreme ca să ne descoperim boala noastră, pentru că această boală străbate în orice clipă a vieții noastre. Dacă suntem mânioși vedeți-o, v-o spun și oamenii din jur, v-o spune și inima. Pentru că cine cunoaște mai bine sufletul omului decât duhul omului, ne spune Scriptura și Dumnezeu. *Păcatele în care cădem mai des, încercați-le pe rând, dacă vreți și opriți-vă la cel pe care îl biruiți mai greu.* Unul dintre ele va fi mai greu de învins decât celelalte, cu acela să luptați. Și aici eu iau în sens duhovnicesc cuvintele Mântuitorului adresate Martei: *„Marto, Marto, te silești și te grijești de multe, dar una singură trebuiește”.* Una singura căutați-o și luptați cu ea, prin contrariul ei. Sunteți mânios, nu vă mai mâniați, adică faceți milostenie, fiți de ajutor celui alt, faceți ascultare celui alt mâniat. Când vă roagă cineva ceva, răspun-

deți îndată. Oferiți-vă voi să aduceți apa, să faceți voi mâncare, să curățați cartofii. Și-așa mai departe, prin lucruri de-astea mărunte învingem mânia. Să puneți-vă voia voastră, altcuiva. Am zis mânia, deoarece mi se pare că este cea mai grozavă patimă și atac asupra firii noastre, pentru că Hristos ne-a spus să învățăm de la El să fim blânzi și smeriți cu inima.

Mânia este partea cealaltă, este opusul lui Hristos și luptând cu ea, cred că veți scăpa și de toate celelalte pentru că *„duhul umilit, inima înfrântă și smerita, Dumnezeu nu o va urgisi”*, dobândind blândețea și smerenia, toate celelalte patimi vor dispărea pur și simplu.

Întrebare: *Care este suprema terapie împotriva deznădejdiei?*

Părintele Savatie: Nădejdea și munca. Munca nu în sensul prost, că ne ducem la cărat pietre neapărat. Dar să avem întotdeauna o ocupație. Omul ajunge să deznădăjduiască, pentru că s-a pierdut pe sine, am zis, pentru că nu-și mai găsește un rost. Să începem a face ceva, orice: pictați, cântați, croșetați, să ai ceva de care ochiul tău să se bucure și celorlalți să le fie de folos. Și atunci, tu nu vei mai avea timp să lași loc acestui duh, căci deznădejdea – să nu uităm niciodată că este o persoană, este un duh care ne cuprinde – și ținând minte asta, că suntem atacați, nu de o închipuire a minții noastre, că nu este o stare a

noastră firească, să ieşim un pic din psihologie, din psihanaliză şi să intrăm în duhovnicie, unde fiecărui gând trebuie să-i găsim persoana care-i stă în spate, pentru că nici o stare şi nici o idee nu se poate naşte din senin. Cineva a născut-o şi dacă ea îmi este străină mie, cineva a născut-o în inima mea şi acel cineva dacă nu este de la Dumnezeu, este din cei care merg împotriva Lui. Şi atunci, să mă ridic şi să nu-l mai primesc, prin rugăciune, prin puţină osteneală, prin legătura pe care trebuie să o am cu Biserica, cu duhovnicul, cu oamenii, legătura păcii şi a dragostei care trebuie s-o creştem încet, încet în noi. **Scuturaţi deznădejdea de la voi, așa cum ne scuturam noroiul de pe picioare când intram într-o încăpere.** Nu o purtaţi prea mult în inima şi, mai ales, luaţi seama să nu o confundaţi cu pocăinţa şi cu smerenia! Pentru că aceasta este ispita în care cad majoritatea.

Cum o vom cunoaşte? Dacă starea mea de păcătoşenie pe care o descopăr, care mă aruncă-n plâns, care mă-ndeamnă să postesc, care alte multe fapte bune îmi şopteşte să le fac, dacă mă desparte de rugăciune, dacă nu mă lăsa să mă ridic din fotoliul meu în care m-am trântit așa şi stau: „*Of ce păcătos sunt, n-am să mă mântuiesc, Doamne iartă-mă pe mine păcătosul...*”, dacă am așa o stare, nu este bună, nu este smerenia adevărată, nu este rugăciunea adevărată. *Așa că, nu primiți nici muștrările de*

cuget care vă vin prea în serios, dacă ele vă taie rugăciunea, dacă va taie vitalitatea. Uitați-vă la Sfinți, care plângându-și păcătoşenia, se ridicau și mergeau până în mijlocul pustiei, care puteau să muncească toată ziua, ca Sfântul Siluan, să care saci la moară, să facă multe alte treburi pe care noi, în starea noastră de moleşală, nu putem să le facem, nu putem face nimic, n-avem chef de nimic.

Atunci când vederea propriilor păcate trezeşte și acest: „*Nu știu ce să mai fac?*” – atunci nu-i bună, alungați-o! Dar, *dacă vederea păcatelor vă împinge spre rugăciune, spre dragoste, vreți să-i ajutați pe ceilalți, vreți să vă faceți slujitori, în sensul bun și pe lângă toate aduceți bucurie celorlalți, deși în inima voastră vedeți iadul, atunci îi bună, primiți-o.* Și fiecare cu ce-i mai descoperă Dumnezeu, fiecare pe drumul duhovnicesc descoperă noi unghiuri și ocolișuri ale sufletului său, pe care este bine să le ia în seamă. Pentru că Dumnezeu ne-a dat un Duh care ne va învăța toate; așa ne-a zis când S-a înălțat la ceruri: Mângâietorul primiți-L și faceți-vă obicei să fiți mai des și mai aproape de El, decât cu propriile voastre gânduri. Și atunci, cred că ne va fi mai ușor și mai de înțeles toate cuvintele pe care le vorbim.

Întrebare: *Știm că orice rău este urmarea unui păcat, urmarea cărui păcat este deznădejdea?*

Părintele Savatie: A mândriei. Atunci când omul, am zis, se încrâncenează să facă mai mult decât îi stă în putere, încrezându-se nu știu în cine și în ce, numai nu în Dumnezeu; în clipa în care el descoperă că ceea ce a crezut el că poate, nu mai poate, atunci el deznădăjduiește. Smerenia nu poate deznădăjdui. Și-a lenei este deznădejdea. În fapt orice păcat este urmat de deznădejde. Tot păcatul naște deznădejdea dacă noi uităm, uităm pe Dumnezeu.

Întrebare: *Citim în Biblie că fiecare trebuie să-și ducă propria cruce. Deznădejdea este de cele mai multe ori abandonarea acestei cruci. Cât de repede îți poți reveni din starea aceasta de deznădejde? Există posibilitatea de a te apleca și a-ți lua din nou crucea?*

Părintele Savatie: *Într-o clipă omul poate ieși din deznădejde, de fapt toate ridicările noastre se produc într-o clipă. Este clipa în care Duhul Sfânt se atinge de inima omului.* Dar Duhul Sfânt se atinge de inima omului atunci când inima se smerește, când își cunoaște adevărul despre sine. Sigur că după aceea este o lungă perioadă în care sufletul cade iarăși și iarăși în același păcat, și iarăși se ridică. Dar clipa a avut loc, ridicarea s-a petrecut și cu amintirea acelei clipe omul poate înainta. De aceea,

deși perioada până la curățarea desăvârșită și eliberarea de păcat sau patimă poate fi lungă și este lungă, curățirea a avut loc într-o clipă, pentru că în acea clipă Dumnezeu i-a arătat capătul luptei Sale, i-a dat starea de biruință de la capăt, pe care el poate o va mai avea doar spre sfârșitul vieții sau chiar dincolo, dar în nădejdea și din puterea acelei clipe el înaintază. De aceea zic că ridicarea a avut loc atunci, pentru că așa lucrează Dumnezeu: *ne arată într-o clipă toată slava pe care o putem avea și cu aceasta ne momește și ne robește, ne face ai Săi nedezlipiți.*

Întrebare: *În zilele noastre, în special în rândul românilor, deznădejdea este tot mai prezentă. Atât nesiguranța acestei vieți pline de sărăcie, necaz, miserie, moarte cât și nesiguranța vieții în Împărăția lui Dumnezeu. Cum ați caracteriza vremurile în care trăim? Trăim în prezent ca oameni mai mult iubitori de sine, decât iubitori de Dumnezeu?*

Părintele Savatie: Totdeauna oamenii au trăit așa. Mie îmi este foarte greu și străin să mă simt aparținând de un timp anume, de timpul pe care-l trăim și cred că omul trebuie să înceapă să se desprindă de vremea sa, să înceteze să-și mai fie contemporan sieși pentru a putea în sfârșit să se îndrepte spre Dumnezeu care este Domn și al sâmbetei. Că nu noi am fost făcuți pentru timpul ăsta, pentru sâmbăta asta pe care o trăim, ci timpul, epoca noastră,

această sâmbăta a fost făcută pentru noi și-o putem neglija, dacă avem ceva mai bun de făcut. Pentru că și Hristos i-a întrebat: *“Se cuvine a face rău sâmbăta sau a face bine?”* Se cuvine a face rău în vremea pe care o trăim noi sau a face bine? Și dacă vrem să facem ceva mai bun, avem libertatea să o neglijăm. Și eu chiar vă chem – pentru că și Hristos ne-a chemat – să lepădăm vremea în care trăim așa cum este ea, care nu este mai rea decât vremea lui Adam. Adam pentru început a fost așezat în rai, unde toate erau bune foarte, unde nu avea prieten decât pe Eva, care și ea era bună foarte și în desăvârșită înțelegere. Și totuși, cu toate acestea au găsit pricină să se certe, și acolo și să piardă raiul. Ori noi, care trăim într-o vreme în care trăim, cu șase miliarde de oameni, cu o istorie care ne apasă cum vrem să fie altfel? Asta o zic ca să ne liniștim și să nu credem că, dacă am fi fost așezați într-un timp mai bun, am fi fost altfel. Am fi fost la fel, pentru că noi suntem ceea ce suntem. Așa că, încet – încet să ne desprindem de aici și să mergem spre Dumnezeu, unde nu mai este timp, *„nu mai este suferință, nici întristare, nici suspin, ci viață fără de sfârșit”*.

Întrebare: *Un deznădăjduit, care nu vrea să iasă din această stare, poate fi ajutat prin rugăciunea altuia?*

Părintele Savatie: Poate, dar foarte, foarte, foarte greu. Problema deznădejdiei, de ce-i deznădăjduit? Pentru că s-a pierdut pe sine, el trebuie să se găsească pe sine. Cine știe mai bine decât el, cine-i el? Este o problemă de voință și o problemă de o clipă. Cine, dintr-o parte? *Nu este nimic mai apăsător decât prezența unui om deznădăjduit în fața căruia tu, cel, care până atunci erai cu nădejde, și-o pierzi și pe a ta, pentru că-ți descoperi neputința ta de a-l ajuta.*

Numai cu rugăciune, cred, dar și în multe alte feluri pe care Dumnezeu le poate descoperi fiecărui om. Eu am văzut deznădăjduți și mai știu care, pur și simplu, nu primesc cuvântul, și-n fața lor te simți cu totul neputincios. Hristos a fost neputincios în fața deznădejdiei lui Iuda. Și-n câte feluri nu a încercat El să-l scoată? L-a atenționat la Cină și mai dinainte: *„Cineva din voi Mă va vinde”*. Și-atunci, când Iuda L-a îmbrățișat, nici atunci n-a înțeles ce-i spusese? *„Prietene, cu sărutare vinzi tu pe Fiul Omului?”* Trezește-te Iuda! Dacă l-ar fi certat, dacă i-ar fi spus: *„Viperă ce ești! Te-am ținut la piept, te-am avut printre noi și tu Mă vinzi pe Mine pentru 30 de arginți?”* – Hristos știa tot. Îi spune: *„Prietene, cu sărutare vinzi tu pe Fiul Omului?”* și Iuda tot nu răspunde. Nu știu ce vom face noi, dar dragostea ne cheamă să ne rugăm pentru toți și să ne purtăm ne-

putințele unii altora, dintre care susțin că cea mai mare este deznădejdea. Să ne-o purtăm împreună. **Să deznădăjduim și noi cu nădejde, împreună cu cei care mai nădăjduiesc încă și cred că Dumnezeu poate face minuni.**

Întrebare: *Dacă Sfinția Voastră ați deznădăjduit, împărtășiți-ne ce ați făcut în deznădejde?*

Părintele Savatie: Am deznădăjduit. Rugăciunea mea, cam de-un an jumătate, când m-am întors la Dumnezeu, a fost să-mi ia nemurirea sufletului. Pentru că eu eram convins că nu mă voi mântui și-atunci decât să mă chinui mă rugam mai bine să mă facă muritor, să dispar ca dobitoacele, pentru că eu ca și dobitoacele am păcătuit și-am greșit. Și dacă eu m-am făcut asemenea dobitoacelor cu trupul, de ce să nu mă fac asemenea dobitoacelor cu sufletul? Adică să-mi ia nemurirea lui. Și-acesta este un gând de cea mai adâncă deznădejde, pe care acum o aflu și o știu. Vreme a mai trecut, atunci nu era cine să mă învețe.

Am zis Părintelui Rafail într-o discuție, spovedanie, treaba asta și mi-a zis un cuvânt pe care vi-l spun și eu. Zice: „*Așa-i. Deznădejdea este atunci când omul voiește să se dea neantului, neființei*”. Atunci când noi vrem să nu mai fim, să dispărem pur și simplu, asta-i deznădejdea. Dar dacă noi, cu păcatele noastre, cu nebunia noastră, totuși stăm în fata

lui Dumnezeu – și mulțumesc Lui, că deși am purtat acest iad în mine – am stat în fața Lui, că nu m-am dus de la El. Eu n-am făcut nimic. Bătrânul meu, Părintele Selafii, el a făcut. Știți ce a făcut? Mi-a zis: „*Nu te mâhni, nu deznădăjdui!*” Și mi-a trecut, pentru că am crezut în cuvântul lui.

Și noi dacă vom merge la un preot și atunci când el ne va spune: „*Nu deznădăjdui!*” îl vom crede, noi nu vom mai deznădăjdui. Și de atunci, slavă Domnului, nu prea mai deznădăjduiesc, pentru rugăciunile părintelui meu. *Și fiecare să se roage Domnului să-i dea un părinte care să-l ocrotească de moartea asta sigură care este deznădejdea. Acest părinte poate fi oricare, dintre cei care sunt aici și dintre cei pe care-i cunoașteți voi.*

Întrebare: *Necazurile ne aruncă într-o mare deznădejde care ne face să ne întrebăm: De ce ne-am mai născut? De ce suferim? De ce aceste întrebări? Cum putem să le alungăm?*

Părintele Savatie: Oferindu-le răspunsuri. De ce ne-am mai născut? Gândiți-vă! Gândiți-vă mai mult la Dumnezeu și mai puțin la întrebări. Nu este o simplă scăpare sau debarasare de întrebarea pe care mi-ați pus-o, ci este un îndemn să nu mai colcăim în noi înșine și să ne îndreptăm către Dumnezeu cu toate aceste întrebări, să nu ni le punem nouă, dar lui Dumnezeu.

Uitați-vă la prooroci! Proorocii nu-L întreabă pe Dumnezeu toate astea? Îl întreabă! Uitați-vă la Iov! Zice: „*Ce mare lucru este să strivești o trestie ca mine, Tu, care-ai zidit cerul și toate, toate care Le știi. Ce te ridici asupra mea? Sigur vei ieși învingător. Ce mi-ai lăsat suferința asta?*” – vorbea cu Dumnezeu. Dar noi ce facem: „*De ce m-am născut eu oare? Viața asta... e... păi, credința în Dumnezeu e bună pentru cel ce-o are*” – toate monologuri, toate frământările noastre. Nu spunem: „*Doamne! De ce m-am mai născut?*” Așa că toate întrebările și frământările pe care le aveți, întoarceți-le către Dumnezeu, cu sinceritate, cu durere și cu lacrimi. Cunoscând că Dumnezeu și-așa vă știe frământările și nu veți fi nepoliticoși dacă i le veți pune Lui, și nu-I veți descoperi nimic nou din cele ale inimii voastre dacă I le veți adresa în cele din urmă. Nu vă mai dați pe după perdele înaintea lui Dumnezeu! Și atunci veți primi răspunsuri. Și-așa veți învăța rugăciunea. Pentru că rugăciunea este vie. Rugăciunea este vorbirea cu Dumnezeu. Parcă noi vorbim cu Cineva pe care nu avem să-L întrebăm nimic? Și de la care să nu avem ce auzi? Așa și cu un Dumnezeu, care sta undeva abstract, la care nu avem voie să venim cu întrebări și iscodiri. Noi nu putem să ne împrietenim? Dar puneți-i Lui toate frământările voastre înainte, toate păcatele voastre și nu mă îndoiesc că le

veți primi degrabă și semnul va fi plânsul. Și va fi un plâns ușor, care va ridica de la voi toată frământarea și vă veți da seama că întrebările voastre unde sunt? Deci nu mai sunt.

Așa cunoașteți venirea Duhului Sfânt, când dispar problemele. Când vine Duhul Sfânt, omul nu mai are probleme și dileme. Încercați să nu vă ridicați de jos din cămăruța voastră, până când nu vor dispărea problemele. Și-așa culcați-vă! Și a doua zi faceți la fel! Și cred că vom spori din mai bine-n mai bine. Și nu va mai fi nevoie de conferințe din astea și voi putea să stau și eu liniștit, și Înaltul. Și ne vom bucura și-n multe alte chipuri, deși și aceasta este o bucurie, pe care nu trebuie să ne lipsim degrabă de ea.

Întrebare: *Cad în deznădejde când mă gândesc la sfârșitul lumii. Mă gândesc că poate eu voi apuca să mor înainte de aceasta, deci de sfârșitul lumii. De aici și frica de a face copii. Cum să scap de această frică?*

Părintele Savatie: Ați văzut c-am fost prooroc? V-am spus ce facem? În loc să ne gândim la Dumnezeu, stăm cu gândurile noastre. Unde ne e gândul nostru? La sfârșitul lumii, la copiii mei, care s-ar putea să facă așa, dar eu așa, dar Dumnezeu unde-I? Cu cine să stăm? Toate cu Dumnezeu să le vorbim și să nu zburde inima noastră în altă parte!

Două, ce să-i spun? Reguli, sfaturi, nici unul dintre cuvinte nu-mi place. Una: nu vă gândiți la viitor! Două: nu vă gândiți la trecut! Dar la ce să ne mai gândim? Ei, o să descoperiți la ce vă mai gândiți. Că rămâneți numai voi și Dumnezeu, la asta gândiți-vă și mai mult cu Dumnezeu. *Nu vă raportați pe voi în viitor și nu vă hrăniți pe voi din trecut.* Pentru că amândouă sunt minciuni. **Nu dați drumul gândului nicăieri fără Dumnezeu.** Și atunci n-o să vă mai vină deznădejdea, nici din sfârșitul lumii, nici din oricare alt gând. Pentru că, cu timpul aceste gânduri vor mai înceta să mai apară. Pentru că ele nu sunt bune.

Întrebare: *Care este diferența dintre disperare și deznădejde?*

Părintele Savatie: Diferență de caligrafie, de transcriere. Nu știu.

Întrebare: *Ce este nădejdea și cum o putem dobândi?*

Părintele Savatie: Prin plinirea poruncilor pe care ni le-a lăsat Hristos. Hristos ne-a dat câteva sfaturi atunci când a venit în trup la noi: „*Iubește pe aproapele tău!*” – și ne-a și tâlcuit-o cum s-o facem. Ceea ce vreți să vă facă vouă oamenii, faceți și voi lor. Încercați să faceți asta și încet, încet nădejdea va

crește în inima voastră. Și nu numai nădejdea, ci și dragostea.

Întrebare: *La vârsta de 80 de ani care pot fi motivele deznădejdiei apărute în mintea și sufletul unei mame a trei copii, copii care-o iubesc și-o respectă, care sunt așezați la casa lor. Această mamă spune că s-a săturat de viață, nu mai vrea să mănânce, vrea să moară. Ce se poate face spre ajutorarea sa, în completarea spovedaniei și împărtășaniei?*

Părintele Savatie: În completarea spovedaniei și-a împărtășaniei nimic nu se mai poate face. Dar, eu cred că iarăși trebuie multă rugăciune. Cei care-o cunosc, fiii, copiii, care cred că nu-i scrisoarea ei, ci a unora dintre copii, voi, spovediți-vă și împărtășiți-vă! Voi, rugați-vă, dar rugați-vă până la lacrimi! *Să nu socotiți că v-ați rugat dacă nu ați plâns.* Dar să plângeți din toată făptura voastră și socotesc că pentru o astfel de rugăciune, toate se pot face.

Întrebare: *Cum poate fi ajutat un tânăr să iasă dintr-un anturaj care-l ține în compania celor ce folosesc alcoolul și se poartă ca desfrânații? Nu vrea să se spovedească. Cum poate fi convins că greșește?*

Părintele Savatie: Nu trebuie convins. Noi nu trebuie să convingem pe nimeni. Hristos nu a convins pe nimeni. În cazul dat și aceasta este o formă de deznădejde, nu a celui care se află în păcat, ci a

celui care pune întrebarea. *Pentru că noi, părelnic, nădăjduind pentru noi, începem să nu mai nădăjduim pentru alții.* Dar atunci când noi ne pierdem nădejdea pentru aproapele nostru, noi iarăși gândim un Dumnezeu care nu seamănă cu al nostru.

Nu deznădăjduiți pentru aproapele vostru, pentru că este totuna cu a deznădăjdui pentru voi înșivă. Și socotesc că poate chiar este un păcat mai mare. Pentru că dacă noi păcătoșii am căpătat nădejde la Dumnezeu, cu păcatele noastre, cu trecutul nostru și-am cunoscut mila lui Dumnezeu asupra noastră că ne-a chemat și ne poate ierta și-a semănat, a născut în noi nădejdea, de ce să credem că pe celălalt Dumnezeu nu-l așteaptă, că nu-l va întoarce, că nu-l iubește la fel ca pe noi. Să nu judecăm. Din cauza judecății, avem această suferință nedreaptă. Lăsați-l! Are Dumnezeu lucrul și cu el. Rugați-vă ca și cum n-ați vedea păcatele lui, dar nu ca și cum, să nu le vedeți și să nu le socotiți păcate. Că stă cu desfrânații, că-i bețiv, că nu vrea să se roage, că nu ascultă. L-am judecat. Nu gândiți așa! Pentru noi să socotim aceste păcate și să nu le facem, dar pentru alții, spuneți: „*Iartă-i Doamne, că nu știu ce fac*”. Asta-i rugăciunea pe care ne-a învățat-o Hristos pe cruce, să o urmăm!

Rugați-vă așa pentru el, cu dragoste, cu nădejde în Cel care are putere să înalțe cele surpate și soco-

tiți-vă că nu sunteți cu nimic mai bun decât el. Și-atunci rugăciunea voastră va avea putere și-l va ridica. Dar niciodată să nu dați sfat unui om pe care-l socotiți mai mic și mai păcătos decât voi, pentru că sfatul vostru niciodată nu va lucra, ci va ucide. Smerindu-ne putem ridica și pe alții, dar înălțându-ne, stricăm nu numai pe noi, dar totul în jur și tot de ce ne atingem. Cu rugăciune, cu smerenie și cu dragoste toate sunt cu putință.

Întrebare: *Părinte Savatie, vorbiți frumos, dar ce-i puteți spune unei familii, din care mama este șomeră, tatăl urmează să fie disponibilizat, iar copiii au nevoi și probleme? Deci ce le puteți spune unei familii fără șansă?*

Părintele Savatie: Oare Hristos pentru ce-o venit în lume? A avea bani, a avea salariu, asta-i șansă? Moartea stă la capătul nostru. Sfinții care stăteau în pustie și mâncau grăunțele din balegile de cămilă pe care le găseau, sfinții de care lumea nu este vrednică, care au lăsat palatele împărătești, ca Arsenie, aceia ce șanse aveau?

Noi am ajuns să mâncăm balegă din drum, am ajuns să roadem iarba de sub garduri și pe aceia să o căutăm cum făceau ei în pustie? Și noi nu avem șansă? Nimic nu am de spus, pentru că Hristos a spus toate.

Întrebare: *În ce stare se află sufletele celor deznădăjduiți care și-au pus capăt zilelor și care sunt șansele lor de mântuire?*

Părintele Savatie: N-am această vedere. Aș vrea s-o am, dar n-o am, nădăjduiesc pentru mulți dintre ei.

Întrebare: *Homosexualitatea este un păcat despre care putem crede că nu mai este vreo nădejde de vindecare?*

Părintele Savatie: Nu. *Dacă ar fi fost măcar un păcat pentru care să nu mai fie nădejde de vindecare, Evanghelia ar fi fost cea mai crudă glumă și Hristos nu trebuia să vină.* Dar tocmai pentru că Hristos a venit, ne-a tămăduit pe toți, toți cei care îl primim pe El. Cu nimic mai bun decât homosexualii nu suntem, pentru că orice păcat care stă asupra noastră ne poate despărți și ne desparte de Dumnezeu și ce ne este nouă dacă motivul despărțirii noastre va fi homosexualitatea sau beția, sau judecarea, sau minciuna, sau hoția. Atunci înfricoșător va fi, că vom fi despărțiți de Dumnezeu și socotesc că pricina nu va mai însemna ceva, de aceea să luptăm cu toate ale noastre pentru că dacă plinind toată dreptatea nu ne putem mântui, căci dacă nu va prisosi dreptatea noastră mai mult decât a cărturarilor și a fariseilor nu ne mântuim. Atunci să nu ne frământăm astfel de gânduri și iarăși și iarăși să ne întoarcem spre

Dumnezeu, Cel care toate are puterea a le ierta și a le îndrepta. De aceea este Dumnezeu, de aceea avem nevoie de El. Cele pe care noi nu le putem îndrepta, El le îndreaptă. Aveți nădejde! Aveți nădejde pentru orice fel de păcat!

Întrebare: *Este bună deznădejdea de a fi făcut o spovedanie incompletă?*

Părintele Savatie: Nu. Este de la draci în toate cazurile această deznădejde. Am observat o ispită drăcească, cumplită, care se-ntâmplă printre noi. *Când vă aduceți aminte că ați uitat să spovediți un păcat, de cele mai multe ori în fața potirului și atunci omul tulburat fiind, nu se întoarce nici la preot să-l spună, pentru că nu are de unde să-l ia și merge cu cugetul tulburat și se împărtășește; cu cugetul îndoit și pe urmă spune că intră în deznădejde. Condiția pentru împărtășanie este cugetul curat. Păziți-l! Nu ascultați spurcatul glas care vă spune: „Aia ai uitat să spui, da aia n-ai spus-o, da aia ai viclenit”. Ziceți așa: „Domnul Dumnezeu știe toate. După asta, dacă e nevoie mai spun părintelui, că părintele este și eu nu viclesesc. Doamne, Tu știi toate, uită-Te în inima mea, că nu am ascuns de voie sau din viclenie, ci din uitare. Dă-mi să mă apropiu de Tine”. Și mergeți după asta și spuneți părintelui, dar de deznădăjduit să nu credeți glasul acesta.*

Ne spune David: „*Păcatele cine le va cunoaște și greșelile cine le va număra, cine le va știi?*” Nu fărâmițați așa spovedania, ci trăiți mai întreg, una singură. Care este păcatul meu? În ce fel l-am lucrat? În ce fel m-a lovit iarăși, pentru că a găsit o altă poartă prin care a intrat. Asta spovediți! Nu fărâmițați și nu ascultați glasul acesta și-n nici un caz nu intrați în deznădejde, pentru că întotdeauna de la draci este. Spuneți Domnului: „*Doamne Tu știi toate, Arhiereule adevărat, Tu singur care ai puterea a ierta păcatele, vezi că n-am vrut să ascund*”. Sau chiar dacă am ascuns, dacă am fost prins de ispită sau de rușine, sau de orice altceva: „*Iartă-mă Doamne, ajută-mă, să mă duc până la părintele să-i spun*”. Și fiți cu pace! Faceți iarăși înțelegere cu Dumnezeu, El care știe toate. Nu vă tulburați! Nu vă tulburați!

Este o mare, mare ispită și așa de frecventă, încât rar am găsit om care să depășească starea încât să poată lega cu Dumnezeu ca să nu mai aibă aceste atacuri, atacuri care-s foarte mici la îndemâna diavolului, dar noi cădem în ele și ne împărtășim cu cugetul tulburat și trăim cu tulburarea în inima noastră. Asta-i cel mai grav. Dumnezeu să ne ajute! Nu mai primiți, nu mai credeți gândului acestuia!

Întrebare: *Iisus Hristos a deznădăjduit în momentul din Grădina Ghetsimanii când se ruga Tatălui? Prin deznădăjduire se poate înțelege o*

destrămare a relației dintre oameni, a relației cu aproapele?

Părintele Savatie: Deznădăjduirea este o destrămare totală, dintre Dumnezeu, dintre oameni, omul deznădăjduit se însingurează, se sinucide. Sigur că este destrămare. Dar rugăciunea lui Hristos din Ghetsimanii este tocmai felul în care trebuie să ne rugăm noi. Nu poate să fie deznădejde. Ce, Hristos și-a despărțit mintea de Dumnezeu? Cui a înfățișat El deznădejdea Sa? Tatălui. Atâta vreme cât omul se ridică și își îndreaptă cugetul său către Dumnezeu, spovedindu-și deznădejdea ca și David, care de multe ori își spovedește deznădejdea, deznădejde mare până la iad. „*Spre mine însumi sufletul meu s-a tulburat*” – spune David. Este deznădejde și totuși o pune înaintea lui Dumnezeu. „*Pentru ce ești mâhnit, suflete al meu?*” – spune el acestui suflet tulburat; „*Și pentru ce mă tulburi? Îmbărbătează-te și așteaptă pe Domnul!*”

Atunci când ne-am văzut aruncați în deznădejde, când nu mai putem vorbi nici cu Dumnezeu din pricina deznădejdiei noastre, să ne întoarcem ca și David către propriul suflet și să-i spunem cele ce a uitat el să facă, pentru că nu le mai simte. Rostiți-le: „*Pentru ce ești mâhnit suflete al meu și pentru ce mă tulburi? Ridică-te, îmbărbătează-te și nădăjduiește spre Domnul*”. De atâtea ori ai făcut-o, de ce

tru toată Biserica și pentru noi cei de azi: „Fă bine Doamne, întru bunăvoirea Ta Sionului și să se zidească zidurile Ierusalimului”. Cuvintele acestea le spunem noi când cădim darurile după Heruvic și sunt cuvinte pentru toată Biserica. „Fă bine Doamne, întru bunăvoirea Ta Sionului” - care suntem noi, noul Sion; „și să se zidească zidurile Ierusalimului” - care suntem tot noi, dărâmați, cu păcatele pe care le avem, de jos, pentru că toți s-au abătut, până la preoți și până mai sus. Fă bine și zidește, Doamne! David atunci s-a rugat, s-a rugat ca un iertat, ca unul care de-acuma cunoscuse partea cealaltă, de dincolo de deznădejde. Așa să ne rugăm și noi! Și păcatul lui David n-a fost mic, îl știm toți, păcatul după care a rostit el acest psalm. Își ucisese voievodul lui iubit, ca să se culce cu nevasta aceluia și totuși David, într-un timp cât durează Psalmul 50 și-a cunoscut trecerea de la pocăință la duhul stăpânitor pe care l-a cerut, și cerându-l, vedem în următoarele stihuri că l-a și primit pentru că s-a rugat pentru tot Sionul. Și pentru noi care suntem azi, numai în duh stăpânitor putem face asta. Așa că și noi să căutăm rugăciunea lui David, care se dă mai ales pentru credință, puterea de a crede pe Dumnezeu atotputernic și de a nu uita binefacerile Lui. „Bindecuvântează suflete al meu pe Domnul și toate cele dinăuntrul meu numele cel sfânt al Lui! Nu uita toate răsplătirile Lui!”

Citiți Psalmul 102 mai des și faceți ca David de câte ori sunteți în deznădejde, aduceți-vă aminte de binefacerile pe care le-a făcut Dumnezeu cu voi, de-a lungul vieții voastre, până la cea mai mare, aceea de-a vă afla acum, aici, vii în fața Lui, în stare să-I cereți binecuvântările pe care El abia așteaptă să le reverse peste noi toți. Și nu știu dacă deznădejdea mai poate rămâne într-o inimă care trăiește astfel. Nu uitați binefacerile pe care le-a făcut Dumnezeu cu noi! Citiți psalmi ca să învățăm starea dreaptă a inimii înaintea lui Dumnezeu. Nu lăsați psalmii! Întoarceți-vă în mintea voastră acum pentru o clipă fiecare și aduceți-vă aminte când ultima dată ați citit psalmi și dacă aveți acest obicei. Și-o să înțelegeți de ce suntem așa de deznădăjduiți.

Întrebare: *Cum putem să luptăm împotriva gândurilor de necredință în Dumnezeu, care ne duc de cele mai multe ori la deznădejde?*

Părintele Savatie: De cele mai multe ori, întotdeauna necredința naște deznădejdea. Lucrați cele pe care ne-a învățat Hristos să le lucrăm și așa apare credința. Credința este un dar desigur, dar el se dă acelor care o vor prețui. Faceți puținul care ni se cere și atunci vom primi mult. „Peste puțin ai fost credincios, peste multe te voi pune”. Dar dacă nu vom putea face puținul, să iertăm celui care ne-a greșit, să nu fim zgârciți și altele care ni le-a spus

Hristos de unde credință? Să stricăm și mai mult? Așa că lucrați, puțin, încet și veți dobândi credința, darul prin care multe se pot face, deși este ceva mai mic decât dragostea, ne spunea Apostolul Pavel: „Căutați dragostea și celelalte vi se vor adăuga vouă”.

Întrebare: *Atunci când nu ne simțim intimi nici măcar cu noi înșine, când noi trăim străini și de noi, atunci cum putem să vorbim cu Dumnezeu, când nu suntem în stare să vorbim sinceri și convinși cu noi înșine?*

Părintele Savatie: Iarăși mă întorc la psalmi, psalmii ne vor învăța toate. Cum spune David: „*Înima mea s-a tulburat și lumina ochilor mei și aceasta nu este cu mine*”. Asta-i starea despre care mă întrebați. David întâi, în acest psalm, v-am spus, a vorbit cu sine însuși și-a reamintit cele pe care ar fi trebuit să le facă și-a reamintit binefacerile lui Dumnezeu și căpătând mintal, restabilindu-se cu mintea, înțelegând că starea lui este o stare greșită, pentru că având așa un Dumnezeu, având un trecut din care Dumnezeu ne-a scos și ne-a ajutat de fiecare dată, ne-a scos din păcate chiar mai mari pe care le avem acum. Este greșit să simțim astfel. Înțelege omul întâi cu mintea, omul deznădăjduit, omul dezorientat, omul care nu se mai are nici pe sine, căci mintea la urmă, ultima cedează. Și cunoscând asta se îndreaptă

către acest Dumnezeu pe care cu mintea l-a redescoperit, acel Dumnezeu care altădată l-a trăit viu, dar acum măcar cu mintea și-L restabilește pentru sine. Acestui Dumnezeu din această inimă rece și împietrită și deznădăjduită îi rostește cuvinte care înmoaie inima noastră pentru că, cuvântul este putere, prin cuvânt Dumnezeu a făcut lumea, cuvântul este puterea care sfărâmă și ridică și-așa inima lui își revine. Uitați-vă la Petru! Hristos vine și-l întreabă, pe acest Petru deznădăjduit care și-a vândut Învățătorul, care s-a lepădat cu blestem de El: „*Nu-l cunosc. Nu știu. Ce-ai femeie? Ce mă întrebi, nu știu ce-mi zici? Nu-l cunosc*”. Pe acest Petru, care atunci când vine Hristos la el și-l întreabă: „*Simone, fiul lui Iona Mă iubești tu pe Mine?*” „*Da, Doamne. Tu știi că Te iubesc*”. „*Simone, fiul lui Iona Mă iubești tu pe Mine, mai mult decât aceștia?*” - și trebuia să răspundă Petru. Toți aceștia știau că Petru L-a vândut. Petru trebuia să spună: „*Da, Doamne. Tu știi că Te iubesc mai mult decât aceștia*”. Și aceștia se uitau la el. Și știu că L-a vândut. Și Petru spune: „*Da, Doamne Tu știi toate, Tu știi că Te iubesc*”. Și iarăși îl întreabă.

Nicolae Cabasila în „*Despre Viața în Hristos*” zice: Eu cred că nu numai de trei ori l-a întrebat Hristos pe Petru, ci de mai multe ori, de multe ori l-a întrebat această întrebare repetată. Pentru că de fie-

care dată când Petru rostea cuvintele: „*Doamne Tu ştii toate, Tu ştii că Te iubesc*”, aceste cuvinte lucrau viu în inima lui și dragostea cu adevărat în clipa rostirii se năştea în inima lui și de fiecare dată cu mai mare putere, pentru că aceasta este puterea cuvintelor vii, a cuvintelor pe care le avem în Scriptură, pe care le avem la Părinții noștri, a cuvintelor lăsate în Duhul Sfânt, prin Duhul Sfânt în Biserică și-n inimile noastre. Pentru că atunci când noi spunem: „*Da, Doamne Tu ştii toate, Tu ştii că Te iubesc, dincolo de păcatele mele, dincolo de toate, Tu ştii. Tocmai pentru că ştii toate, pentru că unui om nu-i pare că eu Te iubesc, că un om vede doar păcatul meu, dar Tu vezi și inima mea și Tu ştii că Te iubesc*” – când rostim acestea, noi înmulțim, chiar naștem dragostea în inima noastră, după cum naștem oricare altă stare.

Așa că, sufletul înstrăinat, însingurat, sufletul nostru, pentru că așa este sufletul nostru, atunci când își descoperă această stare, să-și pună mintea măcar la treabă, care nu uită să-și aducă aminte de Dumnezeu. Adu-ți aminte de Ziditorul tău și toate câte a făcut El pentru tine și acestui Ziditor, roagă-te, spune-I cuvinte din această inimă împietrită. Și-aceste cuvinte vor aduce duh de viață în inima ta, o vor ridica și-o vor zidi din nou, după cum spune David: „*Inima curată zidește întru mine*” – nu înnoiește – „*Zidește!*”. Faceți asta, pentru că alt drum nici nu este.

Întrebare: *Întâlnirea cu Dumnezeu pricinuieste deznădejde sau bucurie? Explicați-ne aceasta prin prisma a ceea ce este raiul și iadul.*

Părintele Savatie: Întâlnirea cu Dumnezeu numai bucurie. Despărțirea de Dumnezeu aduce deznădejde. Nu știu cum să explic prin ceea ce este raiul și iadul. Pentru că nu prea înțeleg cum aș putea s-o fac. Vă spun numai că întâlnirea cu Dumnezeu numai bucurie aduce.

Întrebare: *Vorbiți-ne câteva cuvinte despre experiența întoarcerii Sfinției Voastre la Dumnezeu.*

Părintele Savatie: Încă n-am terminat întoarcerea mea la Dumnezeu. Ce pot să povestesc?

Întrebare: *Ca și preot paroh la țară treci prin multe stări de deznădejde văzând uscăciunea sufletească a oamenilor, obiceiurile pe care de multe ori nu le poți schimba, tinerii care stau departe de Biserică. Ce poți face ca preot să-i apropii pe oameni de Biserică și mai ales pe tineri?*

Părintele Savatie: Socotesc că Dumnezeu poate descoperi unui preot și asta-i starea noastră a tuturor, pentru că așa este lumea. Să ne gândim la deznădejdea lui Hristos în fața lumii care nu o poate întoarce, deși este atotputernic și pentru un gest ar fi putut s-o facă de mult. Dar n-o face pentru că ne lasă să alegem noi. Și aceasta este durerea lui Hristos și

aceasta este durerea dreaptă pe care trebuie s-o avem pentru lumea întreagă, durerea pe care au avut-o și o au sfinții noștri, durerea din care se naște rugăciunea pentru lume, durerea care mântuiește lumea.

Întrebare: *Ce sfat puteți da în cazul unor tineri care se iubesc, dar care au confesiuni sau religii diferite? Cum pot ajunge la o înțelegere din punct de vedere religios?*

Părintele Savatie: Să se roage mai mult până atunci când Dumnezeu se va descoperi în inimile lor același, adevărat, neschimbat. Socotesc că atunci se vor iubi și mai bine.

Întrebare: *Ce sfătuiți un tânăr care nu știe ce să aleagă? Să aleagă între călugărie sau căsătorie și îi este teamă ca nu cumva să greșească calea, alegând călugăria de care poate nu este vrednic?*

Părintele Savatie: Nimic nu-l sfătuiesc. Și duhovnicii care atunci când aud această întrebare, spun: dacă te întrebi dacă e vremea să te călugărești sau nu, sau dacă ești chemat sau nu? Încă nu ești chemat. Călugării, pentru că nu mai vedem nimic altceva, nestrămutate trebuie să fie hotărârile noastre.

Întrebare: *Cineva deznădăjduiește într-o anumită religie, confesiune de fapt, de exemplu: Ortodoxia. Și își recapătă nădejdea printr-o altă religie,*

confesiune, oricare. Este vreun păcat dacă trecem de la o confesiune la alta, în care credem că-L găsim mai puternic pe Dumnezeu?

Părintele Savatie: Dacă el crede. Cugetul lui îi va spune. Dacă el se odihnește, dacă el deznădăjduiește, să mai aștepte puțină vreme, pentru că timpul îi va arăta dacă nădejdea pe care a căpătat-o el, este chiar nădejdea. Știu mulți ortodocși care nu deznădăjduiesc. Așa că, pricina ar putea fi sufletul omului și sigur că fiecare are dreptul și libertatea de a alege. Poate să-și urmeze chemarea inimii lui, dacă este sinceră, dar să se roage, să se roage, să se roage cât mai mult și cred că până la urmă tot trebuie să ne oprim undeva și acest undeva n-aș vrea să fie dat decât de emoțiile noastre.

Părinte Savatie, o ultimă întrebare. *O boală a sufletelor noastre este și împrăștierea minții. Care sunt consecințele duhovnicești ale împrăștierei minții?*

Părintele Savatie: Tot răul vine de la împrăștierea minții, pe fiecare îl cucerește în felul său. Dar, Adam s-a împrăștiat cu mintea când o fost amăgit de vrăjmaș. Și-a desprins mintea de la Dumnezeu, l-a uitat și s-a dus cu mintea la poamele despre care-i vorbea dracul: vei fi așa, vei fi frumos, vei fi deștept. S-a dus cu mintea în altă parte. S-a împrăștiat cu mintea. Așa că, tot răul a început de la împrăștierea minții.

Postmodernism în rasă călugărească¹

Biografia tânărului ieromonah Savatie, uimește și în egală măsură indică un model. Este modelul renașterii spirituale a unui om. Cum s-a petrecut? Cititorii noștri vor găsi poate un răspuns parcurgând temele interviului de mai jos: „*Poetul Ștefan Baștovoi, națiune, știință și globalizare*”.

„Omul vechi rămâne în noi până la ultima suflare” Părinte, nu ați încercat nici o clipă să vă ascundeți trecutul tumultos. Să se datoreze asta faptului că nu v-ați desprins total de „omul vechi” care ați fost? Omul care ați fost până la călugărare a rămas adormit undeva în străfundurile sufletului și ale conștiinței Sfinției Voastre, așteptând prilejul deșteptării, Ori, a „murit” odată cu tunderea în monahism?

Ceva a murit, ceva a mai rămas. Altfel nici nu se poate, citiți Patericurile, așa e monahismul. Sigur că omul vechi rămâne în noi până la ultima suflare așteptând, după cum zici, prilej să se trezească. Dar trebuie să găsim limbă comună și cu

el, cu omul acesta vechi din noi, să-l mai certăm, să-l mai punem la treabă. Prostii a făcut destule, ajunge! Acum să mai facă și ceva bun, măcar cât poate. În ce privește trecutul, ce am eu a ascunde? Om ca toți oamenii, trecut ca tot trecutul. Nici nu mă laud, nici nu mă rușinez. Eu trăiesc cu convingerea că trecutul nu există. Hristos a venit și a pus capăt trecutului. Și eu mă rog Lui ca fiecare clipă a vieții mele să fie un nou început, o nouă naștere și să nu mai socotească niciodată trecutul meu, pentru că trecutul întotdeauna e un hău plin de mizerie și de tristețe, pentru că trecutul este moarte. Veșnicia nu are trecut.

Vă este dor de poetul rebel Ștefan Baștovoi?

Mie nu mi-a plăcut niciodată să fiu rebel. Eu pur și simplu nu eram de acord cu lumea în care trăiam. În felul în care eram rebel atunci, sunt rebel și acum. Dar dacă prin „rebel” se înțelege să bei și să te bați, iar pe urmă să iei ghitara și să plângi, nu, de așa ceva nu-mi este dor niciodată.

Cum se împacă un pasionat de Freud, care ați fost, cu necesitatea curăției trupești în monahism?

Cine nu-i pasionat de Freud? Toți suntem stăpâniți de această patimă, aceasta este firea noastră.

¹ *Interviu realizat de Claudiu Târziu, Revista „Post”*

Dar mai există și Dumnezeu. Dacă vrei, aceasta este o bună dovadă că Dumnezeu există, faptul că un pasionat de Freud a devenit călugăr.

Ce a declanșat convertirea la ortodoxie a unui adept al ateismului științific și al unui pasionat de Nietzsche?

Nu pot să spun.

„România și Basarabia nu prea au cultură”. Există vreo temă comună intelectualilor basarabeni-ruși și români cu rezonanță în spațiul ortodox, specifică acestuia și care să nu țină de domeniul creației bisericesti?

Există ceva comun la intelectualii din România și cei din Basarabia, fără îndoială. De exemplu, faptul că basarabeni trag la copiator mintea românilor, atâta doar că xeroxul este rusesc. Ce să zic, nu prea avem noi cultură. Și acesta este un alt punct comun pentru România și Basarabia. În ce privește raportul cu ortodoxia, atât pe unii, cât și pe alții îi caracterizează îndepărtarea de aceasta. Eu cunosc mulți intelectuali, îi cunosc personal pe mai toți cei care au obiceiul să apară pe prima pagină în gazete, dar nu cunosc nici unul care să umble la Biserică. N-o zic ca pe un reproș, Doamne ferește! Așa eram și eu.

Afectează asta în vreun fel evoluția spirituală a comunității naționale?

Vezi, înainte ca evoluția să poată fi afectată, ea trebuie să existe. Nu știu dacă există o evoluție națională. Mă refer, în primul rând, la evoluția biologică, nu în sensul lui Darwin, desigur, ci mai mult demografic. Ultimele statistici din Republica Moldova ne spun că se nasc mai mulți morți decât vii. Peste 20 din copii sunt născuți din mame necăsătorite. A vorbi de cultură, de poezie în această situație, mi se pare chiar puțin cinic.

Care este calea cea mai scurtă de întoarcere a unui intelectual, plin de mândria îndoielii - „obligatorie pentru un om cult” - la Biserică?

Dacă ar fi existat această cale, Dumnezeu ne-ar fi descoperit-o, că El vrea ca toți să se mântuiască și să fie vii. Nu cunosc o astfel de cale și nici nu mă gândesc să o descopăr. Cred, și nu mă îndoiesc, că Dumnezeu lucrează cu fiecare om așa cum știe El. Dumnezeu cunoaște pe fiecare, căci „El ne-a făcut pe noi și nu noi pe El”, cum zice David, și se descoperă fiecăruia potrivit felului său de înțelegere. De exemplu, magilor le-a trimis un înger în chip de stea, pentru că aceia se pricepeau la stele.

„Știința confirmă și întărește dogmele ortodoxe”. În ce fel este influențată – dacă este –

viața moral-spirituală a est-europenilor de către dezvoltarea tehnologică și informațională amețitoare ?

Eu nu prea mai am legătură cu lumea. Am pierdut pulsul timpului meu. Aceasta o descopăr din scrisorile pe care le primesc. Pe de altă parte, e un lucru bun. Cineva din poezii ruși, zicea că a fi contemporan cu timpul tău e semn de stagnare.

Astăzi, călugării au telefoane celulare, mănăstirile au pagini pe Internet. Un monah poate locui în rugăciune și în același timp, explora locuri străine și îndepărtate prin Internet, fără a se sminti?

Locuri străine din Internet nu are nevoie nimeni să exploreze; străinătatea, cu sensul de necunoscut, nu e bună în nici un fel. Dar să-și scrie scrisori poate. Ce rău e în asta? E și aici un folos, dacă știi să-l folosești. De exemplu, sărmanii oameni, care sunt asaltați de toate ispitele lumii în care trăim, pot suna sau scrie oricând duhovnicului, să ceară un sfat, să primească o mângâiere.

Un părinte bătrân din Moscova povestește în una din cărțile sale un caz simpatic, potrivit pentru discuția noastră. S-a întâmplat să fie luat peste picior în troleu de un tânăr ateu: „Ce, popa, cum e să mergi pe dracu’, e bine?” „Nu-i nimic rău în a

merge pe dracul – răspunse părintele cu blândețe – mai rău e când dracul merge pe tine”.

Mai mulți preoți ortodocși din Europa răsăriteană și de peste Ocean au înfierat minunile tehnologiei, considerate drept unelte ale vrăjmașului. Astfel, continuă o aprigă dezbatere despre semnificația cifrei 666, care ar fi înscrisă pe cărțile de identitate; au fost publicate broșuri despre nocivitatea spirituală a televizorului ș.a.m.d. Ortodoxia intră în contradicție cu dezvoltarea tehnică și informațională?

Nu există nici o contradicție între Ortodoxie și dezvoltarea tehnică. Și aici e musai să folosim cuvântul Ortodoxie și nu creștinism, deoarece lupta cu știința este treaba romano-catolicilor și a protestanților, care și ei se numesc creștini. Ortodocșii n-au ars pe nimeni pe rug pentru faptul că ar crede că pământul se rotește. Dogmatica romano-catolicilor și a protestanților i-a pus în situația să nege știința, deoarece descoperirile științifice contraziceau închipuirile lor despre lume și om. În ce ne privește pe noi, știința nu face decât să confirme și să întărească dogmele ortodoxe.

Altceva este pseudo-știința, când speculații de tipul lui Darwin sunt identificate cu știința. Noi nu trebuie să stigmatizăm știința numai pentru faptul că unii reprezentanți ai ei au dat greș sau au urmă-

rit scopuri diabolice. Același lucru se poate spune și despre mulți reprezentanți ai Bisericii, dar asta nu înseamnă că Biserica nu este bună. Nu trebuie să separăm știința, cultura în general, de viața religioasă, în modul acesta brutal. Viața bisericească nu este ceva paralel cu realitatea, viața bisericească este adevărata noastră viață. Noi avem o mulțime de sfinți care au fost împărați, demnitari de stat, soldați etc. Aceasta este viziunea ortodoxă, autentic creștină, asupra lumii și a științei. Citiți tratatele Sfântului Grigore de Nyssa, episcop din veacul al V-lea, în special cele despre Facerea omului, tâlcuirea la Hexameron (cele 6 zile ale Facerii) și tâlcuirea la titlurile Psalmilor, unde sfântul vorbește despre atmosferă și circuitul elementelor în natură, despre mersul stelelor și celelalte care au tulburat atât de mult pe inchizitorii romano-catolici. Aceasta ar fi atitudinea dogmatică, teoretică a Ortodoxiei față de știință.

În ce mă privește, nu recomand nimănui să privească televizorul, nici eu nu-l privesc și nici muzică nu ascult. Dar motivele pentru care o zic sunt altele decât cele invocate de curentul pe care l-ai pomenit. Cred că dacă s-ar face un experiment, să se arate la televizor vreme de o săptămână numai lucruri bune, să se schimbe afișele mizerabile de pe stradă, să înceteze muzica vulgară și idioată

care răsună de peste tot și în locul lor să se cânte psalmi, cred că ne-am schimba mult părerea despre lume și performanțele științei. Am înțelege că hârburile acestea, pline de sârmulițe și șurubașe nu fac nimic, dacă nu este omul în spatele lor să le pornească cu răutatea sau cu bunătatea sa.

„Ortodoxia nu răspunde nici unei provocări”.

Asistăm la un fenomen care pare de neoprit: globalizarea. Unul dintre efectele sale este nivelarea identităților, conștiințelor, mentalităților etc. Diversitatea tinde să se topească în uniformitate. Va răspunde Ortodoxia acestei provocări?

Ortodoxia nu trebuie să răspundă nici unei provocări. Ea a răspuns o dată și pentru totdeauna prin moartea lui Hristos. Dumnezeu pe Cruce este răspunsul nostru lumii acesteia. Celelalte nu sunt ale noastre.

Limba principalului promotor al globalizării - engleza -, câștigă tot mai mult teren. În România se înregistrează un fenomen de americanizare a limbii. Credeți că este doar o modă sau un semn al slăbiciunii unei limbi care lasă locul alteia mai puternice?

Nu ştiu ce înseamnă o limbă slabă sau puternică, dar ştiu ce înseamnă un popor slab şi fără personalitate. Românii, întotdeauna au fost impresionaţi de ceea ce vine de la străini. În veacul al XIX-lea, vorbeau frantuzeşte, ceva mai înainte greceşte, acum americăneşte. Acelaşi popor, acelaşi fenomen, limba n-are nici o vină. Nu schimbarea limbii mă sperie pe mine, că limba spune ce-i zice mintea, ci schimbarea minţii. Nu că românii ar avea cine ştie ce minte bună, dar aşa cum e ea, totuşi e minte, pe când ceea ce ne aduce americanizarea este renunţarea totală la minte.

Cine ne asigură că aşa cum ne este înlocuită limba, nu ne va fi schimbată şi credinţa printr-o campanie asiduă şi persuasivă? Vedem doar că se încearcă acreditarea ideii că principala piedică a progresului României este Biserica Ortodoxă, care, uzând de influenţa sa, se opune unor măsuri care „să ne aducă în rândul lumii”, cum este, bunăoară, legalizarea homosexualităţii.

Au dreptate. Biserica Ortodoxă este principala piedică în calea progresului oamenilor spre pierderea totală a minţii. Dar, eu cred Celui care a zis, că ea va rămâne până la sfârşitul veacurilor. Întotdeauna se va găsi un om doi care să gândească, iar ei vor putea vorbi şi altora, oricâţi ar fi, oricine ar fi. Asta mă face să fiu liniştit.

Cuprins

<i>Smerenie şi libertate în rugăciunea Sfântului Efreem Sirul</i>	5
<i>Puterea duhovnicească a deznădejdiei</i>	73
<i>Adaos</i>	
<i>Postmodernism în rasă călugărească</i>	110
<i>Cuprins</i>	119